

Uda

MEZ

N° 25

Mab-kaer
d'ar roue :
eur marvaill
gand
Eostig
Kerineg

Paotred va bro
barzonegou
gand
Gérard
le Gouic

Utopia,
eur film
bet troet
er vro

BRUD NEVEZ

KELAOUENN VREZONEG MIZIEG

N° 25 — MIZ MAE HA MIZ EVEN 1979

Rener : Andreo Merser

Sekretour : Jakez Salaun

An oll lizerou ha skridou a zo da veza kaset da : BRUD NEVEZ, 6 ru
Beaumarchais, 29200 BREST.

Priz an niverenn-mañ : 8 lur

Koumanant-bloaz : - priz ordinal : 50 lur
- koumanant-skoazell : azaleg 60 lur
- studierien, soudarded : 30 lur
- broiou estrafjour : 60 lur

Eur houmanant-bloaz a dalvez evid 10 niverenn.

Ar chekennou-bank a zo da veza kaset war-eeun da : Brud Nevez, 6 ru
Beaumarchais, 29200 BREST.

Ar chekennou-post a zo da veza laket war ano P.-M. Mevel, C.C.P. 1499-55
Roazon.

I.S.S.N. : 0399-7014

Disklêriet hervez al lezenn : Eil trimiziad 1979.

C.P.P.A.P. : n° 34.627

Ar merour : P.-M. Mevel

Moulet gand Ti-moullerez ar Martolod, er Gelveneg (Imprimerie du Marin,
le Guilvinec).

C. evid an oll bennadou.

N'eus ket a aotre d'embann eur pennad diwar Brud Nevez, heb beza bet an
aotre d'henn ober.

Ar skridou hag ar pennadou a vez embannet e " Brud Nevez ", n'emaint ket
da veza laket war gont ar gelaouenn heh-unan, war gont ar re o-deus skrivet
anezhe hebken.

Ar skridou ne vint ket embannet a vo kaset en-dro ma vez tu.

TAOLENN

- Gérard le Gouic : Paotred va bro (troet gand Anjela Duval)	P. 2
- Leoriou nevez	P. 5
- Naig Rozmor : Eñvoriou	P. 6
- Eostig Kerineg : Mab-kaer d'ar roue	P. 7
- Y. Miossec : Dreist ar mor braz - X	P. 27
- S. Loguillard : Louzou ha gizioù gwechall-goz. - II	P. 36
- F. B. : Utopia	P. 42
- Lizerou	P. 43

PAOTRED VA BRO

I
Paotred va Bro
Gwez va douar
Evidoh 'm-eus kuiteet
Karanteziou war an trêz
Rouanteleziou
E-kreiz ar Goadeg-Werh
Hag ho adkavan
En amzeriou nevez
E leh n'emaoh ket en ho êz
Zoken pa skorn er-mêz
Peadra da faouti 'r Zent
Kavoud a ran Hentou
E leh m'edo kleuziou
Erborziou er peurvanou
Pontou a liamm ho labouradegou
Med ho talhont muih-mui en digenvez.

Bez' edoh eta tud a netra
Pellaet hoh-eus ho Peredou
Pa virit e toull ho tor
Kelanou ho kirri war gomm gwevn
Hag ho mammou yaouank
Hañval int euz tud varo
Paotred va douar
Mein va Bro
Petra hortozen diganeoh
Marteze eun tammig mez ?
D'an nebeuta eur gounnar ruz !

II

Tudou va zantad
Ni oa tud dieub

2

'N or bourhou, 'n or zezoniou
Perag ne welit ket hirio
N'eo ket an Hentou
Trezellou trema ar Frankiz
Nemed hentou-tro
Endro d'ar Poblou
Hag an treñiou hag ar vordreizerien
Kirri-portez evid karhariou
Kaouedou na guitaer ket en hent.

Tudou va farrouz
Ni oa tud deol
'N on zachennoù, 'n on ostaleriou
Zoken 'n or gwaso mezventez
Pe en emgannou etrezom
Perag ne welit-hu ket hirio
Ar hirri-nij na dostaont ahanom
Nag ouz Doue nag ouz an dud
Med bez' int-i laboused reud ha skornet
Ha ni o tond da veza pep hini d'e dro
O benvegi.

Tudou va gwriziou
Ha bez' eo ganeoh beteg ar poent-ze
Kollet ho skiant-vad ?
Ma ne verzit-hu mui
E leh ma houredrouz ar vez
Eo ivez lemmoh ar valhder.

III

Peleh eont-i da vervel, al laboused ?
Na gejan morse gand eul labous maro
er girzier pe en douar
el lagadou pe er brennidou.

Bez' e ouzer peleh eont da vervel
ar gwez, ar mor hag an deiz
ha sebeliet vez ar genelied
ivez er galon
Med al laboused ?

M'eo gwir e varv al laboused

3

livirit din peleh echu o doan.
Ha bez' int deliou maro an oabl
na gouezont ket med a dro en êzenn ?

IV

Ket a vleunv
War va bez
Ket a êlig kuill
Ket a grusif e perlez Epinal
Nag a gurunenn e feillañs roz
Ket a boltred e soudard
Ket a levr digor
Nag a hrouan gwenn
Ket a leton kennebeud
Euz tu va fenn
ispillit eur voest-liziri
ma ne skrivot ket din
laboused deuy enni da neiza.

V

Ar hiezed du-mañ
a varv e-kreiz an hañv
'Vel p'o lazfe ar sklerijenn
a-gevred gand ar raden.

Trumm e seblant pep tra
re hallouduz
re diabell evito :
antronoz an dour er skudell.

Va hiezed a varv
p'emañ 'n hañv 'n e greñvañ
ha ne hellan netra
med selloud outo o sankañ
tamm ha tamm enno o-unan.

Selloud ran outo
o trei en eur mên gwag
ha va gwreg
en hanter-follez.

Pounner eo va fenn
gand pouez va daerou
hag eur berad gwad
a ruill euz korn va lagad.
Pa gouez euz va jod
mui ken med al leurenn d'henn datum.

Gérard Le Gouic.
Brezoneg gand Anjela Duval.

Leoriou nevez

EMBANNET GAND BRUD NEVEZ

- P.J. HELIAS : **Eun den maro**
ha ne goll ket e benn 3 F.
- P.J. HELIAS : **Tan ha ludu** 15 F.
- Maria PRAT : **Peziou-c'hoari**
(daou leor) 5 L ha 10 F.
- Ernest ar BARZIG : **Buhez ha Faltazi**.
Eil levrenn 18 F.
- Lan INISAN : **Emgann Kergidu** 40 F.
- G. Kergourlay : **Biteklo** 20 F.

Embannet gand Ar Helenner :

- A. MERSER :
Précis de grammaire bretonne 10 F.

GOULENNIT AL LEORIOU-MAÑ DIGAND
BRUD NEVEZ,

6 ru Beaumarchais, 29200 BREST
Konta 15 % ouspenn evid ar mizou-kas.

ENVORIOU

El loar a vrouda sioulig
E oaled don an noz,

En avel o vlej e park goulo an neñv
Evel eur hole yaouank chadennet,

Er gwez braz o liva gand o fennou
Lizerennou mud war taolenn wenn ar beure

E labous ar mintin
O tihuna ar mor a daoliou askell,

Er bed diod,
Ken munud ha ken truezuz
Hag eur ganetenn e godell eur bugel,

Me a zoñjo c'hoaz euz ar bed all,
Ha goude ma klaskfe va horv stourm ouzin.

Naig Rozmor.

MAB-KAER D'AR DOUE⁽¹⁾

Eur Marvaill Nevez

GAND EOSTIG KERINEG

En miziou du ar goañv, e-pad an nozvezioù
E vem bepred laouen o kleved marvailloù
Hag, evel e tiwan nevez war gozenn,
Peb bloaz 'sav adarre, en Breiz koz, konterien.
Erwan Berthou.

Penaoz e tigouezas Youenn, priñs yaouank Poulladahud, leshanvet c'hoaz Markiz ar Hastellpour, Beskont Tisoul a Gêrnetra pe Aotrou an Dienez, e palez e baeron, Penntudi, roue ar Vigoudenned.

An devez ma krogas gand e ugent vloaz, Youenn, Priñs yaouank Poulladahud, leshanvet c'hoaz Markiz ar Hastellpour, Beskont Tisoul a Gêrnetra, pe Aotrou an Dienez, a oa kaset da haloupad bro pell-pell diwar e dro gand e dad, roue Bro ar Gaperien, eun niz bihan bennag d'ar roue Grallon (Doue d'e bardono !), an hini a zo uhel-bignet, du-ze war gein e varh-mên, etre daou dour Kemper-Kaourantin.

(1) "Eostig Kerineg" a oa leshano ar skrivagner Ivon Krog, hag e-noa ouspenn eun eil ano-pluenn, "Spern-Gwenn", Ganet e Poullan e 1885, eo marvet e Brest e 1931. Eur Yann ar Mil Vicher eo bet dalhmad, hervez Vallée. Skrivet e-neus bet "Kleved ar medalennoù gand an aotrou Fistoulig", eur pezh-c'hoari fentuz (1909), ha neuze "Marvailloù Kerne" (1910), hag "Eur zahad marvailloù" (1924). "Mab-kaer d'ar roue", hag a zo bet adembannet el leor diweza-mañ, a oa bet moulet da genta war ar "Hourrier", a zizun da zizun, ha goude ze dindan stumm eul leor bihan e 1913.

Ya, ha bloaz a oa, deiz evid deiz, abaoe ma oa pellaet Youenn diouz palez e dad, evid mond da veachi da brene furnez, (pe da glask skiant-prenet o veachi), pa zigouezas, eun abardevez hañv, war zouarou e baeron, ar roue Penntudi, a astenne e halloud war oll Vro ar Bigoudenned, zoken war Bont 'n Abad.

An heol, o vond da gousked, a lede eur vantell ruz war vogeriou Kerbutun, pa dremenas dre borz ar hastell ar priñs yaouank hag e dud.

Youenn, ma ne oa ket pounner samm ar bloavezioù war e chou, na pounner beh ar rebechou war e goustiañs, ne oa ket kennebeud kalz pounneroh pouez an aour en e yalh louedet. An tad, a-rôg ar himiad, en-doa taillet ar herh, hag heuillet dister a-walh e oa priñs Poulladahud.

Selaouit kentoh... Er penn a-raog, kichenn-ha-kichenn, eun hanter dousenn ourouleriou, mar plij, a-istribill o tintal ouz gouzoug pep hini, e kerze daou goz azenn bleveg, fall a-walh evid beza gwerzet d'ar hign, hag a gerze netra ken nemed abalamour m'edont boazet. War gein an ezenn divalo-ze, eun tabouliner hag eun trompiller. Nag int a zone ! Nag int a gorne ! Ken gwaz, da vihanna, ha ma raio an êlez evid on dihun diouz on housk maro, a-benn fin ar bed !

Goude-ze, daou varheg, treud-gagn o hezeg, ha peb a bikol kleze hir ganto o ruza beteg an douar, tokou-houarn war o fennou, gouest a-walh da lakaad ar Gristenien da sponta a-raozo.

War o lerh e teue eur pezh kañval, deut, n'em-eus ket a zoñj peur na penaoz, euz gouelehiou ar Vorianed. Kredit 'ta, ar hañval, heb diskouez an disterra tamm skuizder, a zouge ar priñs Youenn war greiz e vell-kein etre e ziou dorgenn; war dost d'e houzoug, an aotrou manah kelenner Leunafurnez ha, war e dailler, ar mevel braz teo Gwinardant. Paour-kêz kañval, sell !

Hag, evid kloza ar strollad, war droad, pakajou ganto war o chou, eur medesin, eur barver, eur heginer, hag eul lakez evid ober n'em-eus dalhet soñj mui petra. Arabad din kennebeud ankounac'haad ar pevar hi-bleiz a frange, a harze amañ hag a-hont, gwechou a-raog, gwech a-dreñv.

Del ! Setu aze penaoz Youenn, priñs yaouank Poulladahud, leshanvet c'hoaz Markiz ar Hastellpour, Beskont Tisoul a Gërnetra, pe Aotrou an Dienez, a zigouezas e-barz maner Kerbutun, e ti e baeron Penntudi, roue ar Bigoudenned.

Oll heklevioù ar porz braz a zihunas gand trouz ar chas-

bleiz o chalpad, gand trouz an ourouleriou o tiridignad, gand trouz ar hlezeier hir o tastoni war ar vein, kement ma teuas da zelled d'o frenest, diou verh ar roue, Braventez ha Gwen-nig, bet moumounet gand he zad, abaoe ma oa anezi, ha boazet da ober peb leh he mestrez.

An diou briñsez a welas ar hañval o soubla war e zaoulin dizvlevet, hag ar priñs yaouank o lammad prim d'an traoñ, hag o rei an dorn da zikour da ziskenn e vevel teo Gwinardant, eur paotr reud e jiletenn ha ne vije morse hanter-vezo nemed seiz devez bep sizun; a-hend-all eur servijer euz ar gwella.

— " Kalon vad en-deus, eme an hini yaouanka. "

— " Kalon vad, foei ya... evid e vevel ! N'eo ket dezañ eo da zikour. Ne oar ket derhel e renk, am-eus aon ! eme an hini gosa, en eur rodal... Ha neuze, emezi c'hoaz, sell ouz e azenned divalo ! "

— " O ! eme ar c'hoar all, divalo a-walh, med beo int, hag eun azenn beo a zo talvoudusoh eged daou varh maro. "

An aotrou manah Leunarfurnez a zistagas eur zarmon gaer evid saludi paeron e ziskibl, ken kaer ma tihenaoue ar chas-bleiz puchet war delezioù an nor-dal, ha ma heje ar hañval trist e benn moal.

Ar roue koz Penntudi, n'eo ket red hel lavared, a zigemeraz mad e fillor, ken laouen an tamm anezañ ma paeas eur picherad euz e wella jistr digaset war-eün gand eur merour diouz Kergoadig e Fouesnant. Beteg Gwinardant e-unan a ganas meuleudioù d'ar jistr melen.

— " Piou oar ? a zoñje ar roue; setu aze eur fillor hag a vefe ennañ danvez mad a-walh evid beza va mab-kaer amañ e Kerbutun, rag n'eus ket da dosta, emon eur pennad brao a zo o koza, ha, peogwir digand va rouanez, (pell zo eo tremenet ha Doue d'he fardono !), peogwir n'em-eus bet nemed merhed, mall eo din baz-valanad evito hag a-raog pell c'hoaz, m'am-eus c'hoant da weled ar roueed vihan o tidiñvi... Ya, fillor ha mab-kaer, ni a welo bremaig. "

II

Penaoz, diouz ar hiz koz, e roas ar roue Penntudi eur goulenn da zirouestia d'e zanvez mab-kaer.

Hogen eur hiz a-oll-viskosz a oa neuze e rouantelez ar

Bigoudenned. Hervez lezennou ar vro, ar roue koz, pa ne veze ket a baotred, a veze red dezañ ober tri goulenn ouz e zanvez mab-kaer, ha gweled dre eno hag a-walh a furnez, a nerz-kalon, a spered, a ijin a helle kaoud an den yaouank a dle beza fiziet etre e zaouarn eur verh karet ha stur pounner ar gouarnamant.

Evid mond penn-da-benn gand roudou ar wirionez, eo red lavared e oa krog ar c'hoant dimezi e-barz ar briñsez Braventez. Med, dre ma ouie edo he lignez a ouenn goz hag uhel, daoust d'he nebeud a binvidigez, ar plah figuz ne gavas ket kalz diouz he doare Youenn, priñs yaouank Poulladahud, leshanvet c'hoaz Markiz a Gastellpour, Beskont Tisoul a Gêrnetra, pe Aotrou an Dienez, abalamour marteze d'ar hañval, pe d'an azenned, pe... ha me oar-me ? ...

— " Fillor, eme eur mintinvez ar roue Penntudi, kredi a ran ez eus ahanout eur paotr a boell hag a furnez; goulenn a ran diganit evelato ma henn diskouezi frêz hag anad deom ! "

— " Petra eo ar stal, eme ar priñs Youenn ? "

— " O ! dister a-walh ! Eur hoz tamm soñj hag a zo nevez deut din. "

Ha Youenn a zoubias izel : " Ne garan nemed senti ouzoh. "

— " Ma, setu amañ. Deh diweza, e-pad ma oan o redeg eun houh-gouez dre aze, e welis e oa eur wezenn a re e-touez gwez va hoajou. Kerz 'ta da glask ar wezenn-ze, va faotr, ha, pa vezo kavet, digas anezi din amañ. "

— " Salokras, aotrou roue, re zister dra a houlennit diganin. Lavarit pehini eo ar wezenn a faot deoh, ha kredit e vezo-hi amañ dizale. Pehini eo ? "

— " Dit da glask, eme Benntudi. Sell, klask endro dit, ha dibab hervez ma kari. Da vihanna, gand ma tibabi ar wezenn a c'hoantaan ! Evid al labour, e helli kas ganit eun toullad glaouerien begou du. Med dalh mad soñj da gemer kuzul hepken diouzit da-unan ha diouz ar c'hoant a-teus da gas da vennoz da benn evid plijoud din. "

— " Siwaz Doue ! paeron paour, kenkoulz tra eo deoh diohtu goulenn diganin mond david eur steredenn euz an neñv benniget. Ma plijfe c'hoaz gand ho polontez rei din da anaoud gouenn ar wezenn-ze. "

— " Gortoz, fillor, hag e klevi. Eur priñs a zo eur mesaer tud, hag a zo e vicher kleved ar pez a daver dirazañ, gweled kement a guzer; hag ivez tremen heb gweled a-wechou an traou a laker dirag e zaoulagad. Gouzoud en em ober, en em

droi, setu aze ar vicher ! Disk anezi, va faotr... ha roust, en em denn ahalenn da glask va gwezenn. "

Or paour kêz den yaouank, daoust dezañ da veza priñs, markiz, beskont, aotrou, (soñj ho-peus dalhet marteze euz e anoiou), a oa nehetoh eged e gañval o tiskuiza, en e varchosi, dirag eur baillad brenn hag eun hordennad foenn... C'hoaz e lavar meur a hini ez eo brao beza a lignez uhel. Ha ya 'vad ! Foei, sell ! ...

Med ar roue Penntudi en-doa gourhemennet, ha red e oa senti. Hogen penaoz ?

Áze e oa an dalh, ha Youenn a zebre e dammig spered o klask gouzoud dre be benn diluia ar gudenn rouestlet-se, ha kaer klask en-doa, netra ne gave.

E-kreiz ar hoad, endro da Gêrbutun, eun hanter dousenn glaouerien mogedet a hortoze priñs Poulladahud, prest da bilad ar wezenn, kerkent ma vije dibabet.

— " Gortozit c'hoaz eur pennadig, paotred ! med ne hedoh mui gwall-bell; c'hoaz amzer din hepken da ober eur zoñj hag eun dro diweza. Bremaig emahi deom. "

Ha Youenn donnoh-donna e-barz ar hoad.

Ha ya, feiz ! Hag e oa gwelloc'h ? — Tamm ebed ! Gwez amañ, gwez aze, gwez a bep tu, gwez du-hont, a-zehou, a-gleiz, a-raog, a-dreñv, ha nemed gwez hepken ! A-wechou ar brankou en em skoulme ken stank euz an eil gwezenn d'e-ben ma reent a-zioh ar penn evel eur vaout teñval, eur ganevedenn vodenneg, beh da sklerijenn an deiz en em zila drezo. Ha fresk dindanno, yen zoken. Ha sioul evel e-barz eun iliz : trouz all ebed nemed klemmadennou an deliou hejet gand an avel, ha skrijadennou ar hizier-koad o c'hoari en em dapoud. Dizaon zur edo an aotrou Youenn; me gred, koulskoude, e vije bet ken laouen, o kleved kanaouennou eul labous, pe c'hwitelladennou eur mesaer.

Ha perag ivez 'ta, evid kavoud eun ali mad bennag, n'en-doa ket digaset gantañ an aotrou manah kelenner Leunafumez, pe zoken ar hoveg teo Gwinardant ?

— " Ahalenn, eme Youenn, outañ e-unan, n'eo ket eur wezenn a vije ezomm da bilad, na deg, na kant ! med mil, deg mil, evid rouesaad ar paour kêz koad teñval-mañ. Hag ar roue en-deus lavaret unan hepken. Mad ! Med pehini eo ar wezenn-ze ? Dero bodenneg, pe bezo kizidig, pe fao uhel, pe evleh ruskenneg, pe pin gand o spillou glaz ? Ha, va roue paeron, setu aze eur zoñj treud maget en ho faltazi ! "

Ha priñs Poulladahud da zistroi daved ar hlaouerien chomet du-hont azezet da varvaillad, dindan eun dervenn divleñchet ha dirusket don gand ar gurun.

— “ Evid homañ, an dervenn-mañ, divalo a-walh er stad-ze, a die beza skuiz en he zav. Fest ar vouhal a rafe vad marteze d’he zreujenn. Ya, med nebeud a dra eo evid va faeron roue...”

Setu eñ nehetoñ evid biskoaz, pa glevas eur vouez fresk o tiskorda krefiv da c’hoarzin en e gichenn. Braventez eo a oa oh ober he baleadenn, eun toullad dimezelled kaer hag aotrounez yaouank ouz he heul.

— “ Penaoz, emezi, n’oh ket evid ober ho mennoz ? C’hoant ho-peus marteze da chom aze da ober gwrizioù. Da eo deoh neuze hel lavared, evid ma vezo digaset ho koan deoh amañ ! ”

— “ Ya, priñs Poulladahud, grit eun dibab ha buan, eme deg mouez all. ”

Hag int ahano, o c’hoarzin goap leun o begou, ken ma tregerne ar hoad gand o mouezioù.

Ha Youenn a chomas e-unan, heb gouzoud kalz war be droad poueza, na war be du koueza, pa glevas eun eostig o c’hwitellad drant e ganaouenn.

— “ Ha setu-te du-hont, va labousig koant, kludet uhel war vleñchenn ar vrava euz gwez ar hoajou-mañ ! Ya, eostig, entent mad a ran ahanout. Gouzoud a ran, da gan a lavar din eo ar wezenn-ze a rankan kas d’am faeron roue. Evel-se e vezo greet : heuil a rin da ali. Ha mil bennoz da Grouer dit, evnig koant, da veva koz ha da gana kaerrog bemdez ! Kenavo ! ”

Hag or Youenn, evid tapoud an amzer gollet, da redeg da glask e hlaouerien begou du. Hag an oll war gorr o roched ha beh d’al labour ! Ne badas ket pell an traou. Ar wezenn gær ne oe na trohet, nag heskennet, hogen displantet en he fez, gwrizioù hag all, heb droug ebed, rag ar fillor a felle dezañ ober e gevridi euz ar haerra.

III

Penaoz e oe digemeret ar Priñs Poulladahud pa zigouezas e palez Kerbutun gand ar wezenn en-doa lakeet diwrizienna da zeveni kenta mennad e baeron, ar roue Penntudi.

An heol a guz du-hont e-benn ruz a-dreñv an torgennou, pa zigouez ar priñs yaouank Poulladahud e Kerbutun; hag, evid rei da anaoud e zistro da dud ar hastell, eur gward a zon e gorn-boud.

Setu an oll o tiskenn buanna ma hellont, ar roue Penntudi, Braventez, Gwennig, an aotrou manah kelenner Leunafurnez, ar mevel braz Gwinardant, gantañ eur picherad jistr, hag an dimezelled hag ar fleh, hag an duchentil, beteg zoken ar vevelien.

— “ Va faeron roue, eme Youenn o tostaad, mar plij, pourchas beb a vanne jistr evid va glaouerien. Emañ gleb o chupenn war o roched ha dizehet o gourlañchenn, rag, va hredit, tomm eo bet an abadenn. Med deut eo an traou da vad, ha bremaig e vezo digouezet dirazoh ar wezenn am-eus dibabet, unan hag a vezo diouz ho toare. ”

Setu ma klevet trouz gand treid ar hezeg, gand gwigour ar rojou-karr, gand galv ar chalboterien ha strakadennou ar skourjezou.

— “ Aotrou Doue ! eme an oll zellerien, petra eo honnez, ar wezenn-ze ? ”

Deg karr braz a oa bet staget lost-ouz-lost, ha kezeg, forz pegement, sterniet da sacha. Ha setu penaoz e teue beteg porz ar maner eur mell gwezenn gourvezet penn-da-benn war ar hirri.

Ar roue koz, hag a wele mad c’hoaz euz a bell, ne zaleas ket d’anaoud ar wezenn.

— “ Seiz kant luhedenn gamm, emezañ gand e vouez hroz ! Kalz gwelloc’h e vije bet din beza bet paeron da vab an truillaoueka pillaoer euz bro ar Bigoudenned, eged beza bet eet da zerhel war mên-font ar Vadiziant eur bitouz ken diempenn, eur marmouz ken diboell ha ma’z out-te, priñsig Poulladahud ! N’ouzez-te ket eo honnez, ar wezenn a-teus displantet, diskolpet, hag hanter-lazet, n’ouzez-te ket e teu ar wezenn-ze war-eün euz Kêr-Iz, kêr veur on tadou-koz ? Amziod paour ! Ar zant braz Gwenole eo a zigasas e-unan amañ ar wezenn-ze, pa n’edo c’hoaz nemed eur blantennig dister. Mond d’en em gemer evel-se ouz eur wezenn ken kaer, ken sakr, ken... ken..., eur wezenn hag a oa marteze o tiwall on gouenn... Sell, nebeud a rafe din da ziskolpa ivez, ha diwrizienna da ene diouz da gorr ! ”

— “ Re bell ez it ivez, tad, eme Gwennig, he halon o piltrotad d’an daoulamm ruz en he hreiz; lezet ho-poa an dijentil yaouank da ober e zibab. ”

Priñs Poulladahud a oa mantret, pladet; poent e oa dezañ zoken !

Meur a hini, koulskoude, a glaskas teurel dour war dan buanegez Penntudi koz :

— " Aotrou roue, laza eur wezenn n'eo ket laza eun den eo, ha pa deufe ar wezenn lazet war-eün diouz Baradoz an Douar, pe, mar karit, diouz Baradoz an Nefv. " Setu an digarez a gavas ar mevel braz Gwinardant, hag eñ ken dis-pourbellet braz e zaoulagad ha re eun azenn pa vezer o skrivellad anezañ.

Eñ eur brezegenn distaget mad, ar manah kelenner Leunafurnez a glaskas tenna ar zamm a-ziwar diousoaz e ziskibl :

— " Grit rebechou c'hwero, aotrou roue, hag ho taoliou ne daint ket donnoh er galon eged n'ez a taoliou morzol ar goz en e anne. Ha neuze, daoust hag an oberiou n'int ket da veza muzuliet hervez bolontez vad an oberour ? "

— " Eo, kelenner fur, med n'eo ket a-walh kaoud c'hoant da ober vad, red eo ouspenn gouzoud henn ober. Ez a-walh, emichañs, e oa d'am fillor entent peseurt gwezenn e oa va c'hoant warni. Ha pehini ken nemed ar goz dervenn goz-se, hanter bulluhet gand ar hurunou, gwechall mestrez ha rouanez ar hoajou, med hirio siwaz ! o hortoz koueza; an dervenn-ze hag a leunie va halon a enkreiz ha va ene a spouron, abalamour ma seblant he zreujenn dam-varo c'hoarzin goap ha lavared din : " Me a zo bet gwechall uhel ha sonn ha, mar brallan hirio, me glev da dro o tond ivez da vralla. " ... Setu aze ar wezenn, ar hoz tamm gwezenn hag a oa da droha. "

IV

Penaos ar roue Penntudi a roas eun eil gevridi d'e fillor, ar priñs yaouank, ha petra e oe ar gevridi-ze.

— " Hag ho fillor, tad, eme Gwennig ? "

— " Va fillor, feiz d'am Doue ! Petra zervij ? Chom a raio va fillor. Gweled a fell din beteg peleh e kerzo gand e ziota-chou, ha diou gevridi all en-deus c'hoaz da ober. Marteze ar gentel a hirio a zougo he zammig frouez... Kleo 'ta, fillor, adaleg warhoaz genta, e vo red dit mond aze dre ar mêziou endro da balez Kerbutun, evid dibab evidon eur boked, med unan hepken, klevet a rez ? Hag en dro-mañ, gra gwelloc'h an traou, te oar. "

— " Evel-se bezet greet, eme Youenn yaouank ! "

Hag an oll kuit, pep hini diouz e du. Ar roue koz Penntudi, eñ, evid terri d'e imor fall, a gerzas gand e vinstred da ober eur pennad c'hoari-boulou...

Eun oabl digatar a zav e vantell hlaz ledet uhel a-dreist an douar; gwrez an heol benniget, o para war ar bed, en em zil da domma ar mêziou, hag ar gwaziou-dour a hiboud sklêr en eur redeg dre ar parkou ha foenneier. E-barz al liorzou ar bokedou a zav o horzennou kizidig, hag a zigor o halon da c'hoarzin : o deliennou briz-livet en em led, hag o c'hwez-vad a red tro-war-dro war askell an êzennig klouar. Bokedou koant, a beb liou, a beb ment ! nag a vokedou ! — Va faour-kêz Youenn, ma vefe red dit c'hwesa kement hini euz ar bokedou-ze, neuze, paotr, n'emout ket c'hoaz war-nes ober da choaz ! ... Sell aze ar sperr-gwenn war ar harz o c'hoarzin, e-kichenenn al lireu glaz ha gwenn; sell a-hont ar rouanez, tost d'ar gwezvoud o kildroi; sell c'hoaz ar varlenn, al lili gwerh, hag ar rozenn ken koant war he zreujenn zreineg, prest da flemma ar gwall. — Eur boked, unan hepken ! Ya, med pehini eo ? ...

Ar beh a zo aze o hortoz ar priñs yaouank nehet. En e gichenn e sav eur rozenn ken tener, ken flour ha seiz ha voulouz, ken ruz ha muzellou eur werhez yaouank, beraden-nou ar gliz pizennet c'hoaz en he heiz; ha hi a zeblant kinnig he haerder hag he c'hwez-vad.

— " Ma vije bet hirio deh, eme priñsig Poulladahud outañ e-unan, ne vije ket bet seizdaletoh evid dibab ar rozenn; med hirio, goude kentel ar wezenn, ez eus em fenn muioh a bouez hag a boell; greet eo ganin va henta prenadenn a furnez. "

Hag eñ kerkent da deurel e c'hoant war eun askol, ya, eun askol braz dreineg !

— " Ar blantenn zivalo-ze, emezañ, a oa aze oh ober dizenor ha dismegañs d'al liorz. An askol a zere beza e-touez bokedou ar jardin, tost evel ma tere ouz eur pillouer truil-leneg azeza e-touez an duchentil kaer ouz taol ar roue, pe c'hoaz e-giz m'emañ renk al losteg Paolig e-touez êlez sentuz Baradoz Doue. Deus 'ta, askol, ma kasin ahanout d'am faeron. Marteze te a blijo dezañ, rag deh e falveze dezañ eur wezenn divalo, ha te, evid eur boked, a zo divalo a-walh. "

V

Penaos ar priñs yaouank, c'houtet c'hoaz gantañ war

e daol, a oe roet dezañ gand e baeron, ar roue Penntudi, eur gevridi nevez.

Ar wech-mañ, Penntudi koz ne reas nemed diskorda da c'hoarzin, o veza dihunet war e du mad, emichañs.

— "Va fillor, emezañ, pa vez mad ar raz, e rank beza koulz pe welloh ar haz. Kaoud a ree dit beza c'hoariet eun taol fin d'az tad-koz, bugelig; hag e-teus soñjet, evid terri d'am froudenn, penaoz, war-lerh eur wezenn hanter-varo, e felle din kaoud eur boked heb braventez na c'hwez-vad. Bugaleaj, va fillor ! Hag e-teus tremenet e-biou d'ar goanta rozenn, eur rozenn hag em-boa kuzet en he hreiz eur meñ prisiuz a dalvoudegez vraz; hag ez out eet da zibab eun askol garo, mad hepken da zikour koania da azenned, azenn korneg ma'z out ! Poent eo dit divorfila, ma teus c'hoant da zond gweloh a-benn euz da drede kevridi."

— "Ha petra adarre eo ar gevridi-ze, eme Youenn ?"

— "O ! nebeud a dra a-walh, eur c'hoariadenn."

— "Med neuze, petra a houlenit diganin ?"

— "Eur vi !"

— "Petra ? Eur vi ? Emoh da vad, va faeron, oh ober goap ouz ho fillor."

— "Penaoz 'ta, satordistah ! Me gred, eur vi n'eo ket tenn da gaoud, ha, koulskoude, e chomez aze dirazon e-giz eur hi fustet. Evidon-me, selaou, me gav eo èsoh klask eur vi eged n'eo tapoud al loar da zibri. Viou a-walh a gaver, a-liez zoken trizeg evid dousenn, ha c'hoaz e varhataez, fillor ?"

— "Marhata ne ran ket, med c'hoant gouzoud am-befe peseurt vi da glask."

— "Eur vi dozvet, fillor. Dozvet gand peseurt labous ? Dit eo da glask ha da zibab adarre. Gand aon na hellfez ket dond a-benn da-unan euz ar gavadenn, e helli kemer ali digand furnez ar re all, ha zoken seiz devez ha seiz nozvez laun a lezan ganit evid ober ar pez a gavi ar gwella hag an dereata."

— "Siwaz, va faeron..."

— "Kousta, va fillor; kerz da glask eur vi d'az paeron roue."

Youenn, priñs Poullhadud, n'eo ket eul leñver.

— "Ne dalv ket din ar boan, emezañ, chom evel-se da zibri va zammig spered en nehamant. Klasket em-eus bet c'hoari va faotrig fin, ha, padal, va faeron, a oa c'hoaz finnoh louarn egedon. Ha perag chom da zalea da glask pemp troad d'ar maout, pa ouzon mad n'en-deus nemed pevar ? N'eus ket da dortal. Mond a ran d'ar red beteg ar verouri, da gerhad eur vi yar, unan fresk o tond diouz an neiz."

Ha setu eñ prim en hent. Hag, e-barz ti ar yer, n'emañ ket pell evid choual eur yar zu vraz diwar he neiz, ha lakaad he vi e-barz en eur voestig en e hodell, pa zigouez gantañ e vevel braz Gwinardant.

— "Eh, emezañ ! N'emoh ket mad, va friñs ? Eur vez e vefe war va meno-me, da vihanna, eur vez e vefe kinnig eur vi yar d'eur roue ken gallouduz hag hini ar Bigoudenned ! Eur yar a zo eul labous dister a-walh; ne oar nemed glochal ha diskabad ar berniou teil, heb beza zoken gouest da nijal ! Nann, red eo deom mond beteg Menez Homm. Du-hont, war kribennou uhella ar reier gouez e kaver neizioù ered. An ered ! A, setu aze laboused a daill, hag a oar nijal beteg an heol ! Ivinou krabaneg dezo, hag eur beg kamm skilfeg, ha daoulagad lemm divergont ! Viou ered eo a zere ouz ar rouaned."

— "Ar wirionez a zo brao ez kenou, Gwinardant. Eur mell drên a dennez diouz va zroad. Ya, a-benn goude warhoaz vintin, e kemerim penn an hent evid mond da neizeta da Venez Homm."

Hogen antronoz, ar mevel braz Gwinardant, o veza evet piou oar ped chopinad a re euz jistr ar maner, eñ ivez a zozvas ar helou, hag an oll, e Kerbutun, anaveze mad an dro e oad e soñj ober beteg Menez Homm. Hag an oll, na petra 'ta, a ziredas da guzuliata ar paour-kêz priñs yaouank.

— "Na rit ket mui a zotoniou, eme unan, rag eur zotoni eo honnez emoh o vond da ober."

— "Daoust hag an ered n'int ket laboused diviz (divergont) ha re zigalon ? Mar am hredit, klaskit 'ta kentoh eur vi eostig-noz, al labousig bihan brao-ze hag a gan gand kement a galon hag a veulodi. Evel-se e plijfeh sur d'ar roue."

— "Gweloh, eme eun trede, e vefe dineiza eur vi paün, gwir eo, n'eo ket gwall-gaer e vouez; med, a-hend-all, na pebez rod dudiuza a ra gand e lost plu marellet ! Ma vijen c'hwi, me oar e kemerfen eur vi paün."

— “ Eur vi alarh gwenn-kann a blijfe kentoh, eme eun all. ”

Unan bennag zoken, eun hanter fuzod, emichañs, a zigoras braz a-walh e veg evid lavared e vije mad klask eur vi... killog !

Ar priñs en-doa peadra da zelaou.

— “ Ober a rin va zoñj dizale, p'am-bo bet amzer da boueza ha da ziboueza hoh aliou. Kant gwech ho trugarekaad a ran. Kredit n'hoh ankounac'hin ket. ”

An amzer, koulskoude, a dremen. A-benn warhoaz vintin e tigouez an termen da ginnig ar vi d'ar paeron; hag ar fillor a chom nehetch eged biskoaz, pa deu d'e gaoud an aotrou manah Leunafurnez.

— “ Emout aze oh en em jala gwasoh eged Gwillaou ar Bleiz paket gantañ e lost e-barz ar griped. Dizaon 'ta, diskibl ! Emon deut da denna ahanout er-mêz euz ar vouilenn, ha setu amañ penaoz. Deut on da zoñjal emañ ar roue koz o klask ober goap adarre, pa houlenn eur vi diganit. C'hoariom finnoh egetañ, ha klaskom dezañ eur vi ha ne vo ket bet dozvet gand labous ebed. ”

— “ Heum ! Dozvet gand petra neuze ? Vioù pesked, pe vioù naer-wiber ? ”

— “ Nann, n'eo ket war an tu-ze eo. Roet em-eus urz d'ar heginer da lakaad e gaoteriou war an tan, ha da boazad fonnuz eur guign-amann, unan rond evel eur vi, ha da lakaad enni a beb seurt lipouerez, gand eur wiskad sukr warni. C'hoarzin a raim. Ar roue Penntudi, me gred, a zo eul liper koz, hag, a-ziwar-lerh dibri ar vi braz-se, eur vi a hiz nevez dozvet er gegin, e tenno hir er-mêz e lañchenn da lipad e vourrou. ”

— “ Aotrou manah Leunafurnez, eme Youenn, priñs Poulladahud, biskoaz kelenner ne zougas gwelloc'h e ano eged na rit c'hwil. Bennoz Doue deoh, rag bremañ am-eus kavet ar peuh hag an evurusted. Deom da weled or heginer. ”

VI

Penaoz e troas gand ar priñs yaouank taol ar vi, a oa bet ijinet ker kaer gand ar manah koz Leunafurnez.

Antronoz, a-raog ar hreisteiz, e-barz sal vraz Kerbutun,

e-kreiz e duchentil hag e itronezed, Braventez ha Gwennig koant azezet en e gichenn, Penntudi, roue koz bro ar Bigou-denned, a hortoz e vi.

An nor a zigor, an drompill a dregern, ha Youenn, priñs yaouank Poulladahud, leshanvet, c'hoaz Markiz ar Hastell-pour, Beskont Tisoul a Gêrnetra, pe aotrou an Dienez, a deu, laouen e-giz an heol, da zoubla e hlin dirag e baeron galloudeg. War e lerh Gwinardant teo, ar mevel braz, a zoug, war eur mell plad, eur vi evel na weler ken anezo, eur vi hag a daol c'hwez-vad endro dezañ.

A-raog ma ne hell Youenn baour tinta ger ebed, Penntudi koz a roufenn e dal hag a ra gwall-zellou du.

— “ Eur bitous n'out ken ! Eo, eun diod a zo c'hoaz ahanout ! Evid piou ha petra e kemerez ahanon ? Daoust ha n'eo ket eur vi am-eus goulennet ? Ha perag neuze ez out eet da ober dispignou evel-se ? Eur roue fur, va faotrig, ne dle ket beza eun dispignour. ”

— “ Selaouet em-eus aliou... ”

An aotrou kelenner, en e gorn-tro, ne zizerr ket e henou.

— “ Ya, ha gwaz eo ze evidout ! Te oar, beb mintinvez eh evan eur vi kriz. Ha perag n'eo ket va vi eo a-teus digaset din ? ... Eur vi fresk, klouar ? ”

— “ A ! paeron ker ! n'em-eus ket ankounac'haet ahanoh. Kerhet em-eus ar vi; setu-eñ amañ ! ”

Dres ! dond a ree da zoñj d'ar priñsig paour euz vi ar yar en-doa laketa en e hodell, en deveziou a-raog.

— “ Evid klouar ne vo ket, emezañ outañ e-unan, en eur zigeri e voestig, med, evid eur wech, gwaz a ze evid kov ar paeron ! ”

— “ Ma ! n'eus nemed hanter-zroug, eme ar roue o kemer e vi. ”

An oll a chomas sioul... Emañ ar mestr o vond da gluka e vi... Klak, klak, tok ! Emañ rannet ar glochenn, ha, gand e loa, Penntudi a zibenn ar vi...

— “ Eh ! eh ! eh ! tudou, pebez c'hwez, eme an oll en eur stanka o froniou ! ”

Ya, c'hwez ar viou brein eo, rag an devez all, Youenn yaouank en-doa digaset gantañ an azdo diouz neiz ar yar zu...

— " Eun azdo brein, eme ar roue ! Eun azdo hag a zo du-ze o sikour ar yer da zozvi abaoe bloaz pe zaou mar-teze ! "

— " Ya, eme ar priñs glaharet. Emañ greet an taol ! Meur a vi a oa dindan ar yar, ha n'em-eus ket gouezet dibab. "

... Eur pennad brao e padas sarmon ar paeron d'e fillor :

— " Arabad dit selaou kement kloh a zon; red eo disfi-zioud ouz teodadou ar guzulierien. Selaou hepken mouez da goustiañs, hag, ouz he selaou, bale eün gand da hent. Gra evel ma kredi mad, ha lez an teodou dilabour da droi ha da zistroi. "

— " Ar wirionez a deu dalhmad ganeoh, paeron heb e bar ! "

Pa oe tremenet ar barrad, Braventez faro a lavaras, gand eur minc'hoarz trenk, d'he c'hoar Gwennig :

— " N'en-deus ket kalz a benn, ar priñsig ker-se, med an disterra fallagriez ne vefe ket kavet en e spered. Na pegen brao e vo e gas hag e zigas dre benn e fri ! Na pegen dudiuz e vo d'eur vaouez kaoud eur pried euz an heveleb danvez ! A ya ! Me ouezo, me ! ... "

VIII

Ar priñs yaouank, digalonekaet, a bourchas mond kuit euz Kerbutun, pa houlen e baeron digantañ, da ziweza kevridi... dibab eur vaouez.

Abaoe abadenn ar vi brein, tri devez all a oa eet da ruilla bern war vern e puñs distradet an amzer dremenet... Youenn, priñs yaouank Pouldahud, a gave dezañ, — hanter-wir e oa kement-se — en-doa greet e baeron goap anezañ dre deir gwech, ha mall a oa gantañ pellaad diouz Kerbutun.

War ar vali vraz bodenneg, sklerijennet gand an heol mintin, an aotrou manah Leunafurnez a oa da vad o sarmona Gwinardant teo diwar-benn chabistr ar vezventi.

— " Teut, teut, eme ar hoveg ! Evid jistr n'eo ket pehed eva, peogwir, ar zizun dremenet, e lavare Kroaz ar Vretoned e oa mad ar jistr da barea droug Sant Urliou. "

O mestr yaouank a ziredas d'o haoud :

— " Te, mevel braz, kerz da glask va zud, ha lavar dezo ober ar pez a zo red war-dro va hañval, an ezenn hag ar chas. Boued deze e-tail hag eur pennadig kempenn ! ... Ha, c'hwi, kelenner, na zaleit ket da ober evidon eun tammig prezegenn a gimiad, evid lavared kenavo da balez ar Bigou-denned. Poent eo, me gred, ha, raktal goude lein, e kemerim penn an hent da vond ahalenn da redeg bro. "

— " Evel-se e vezo greet, eme an daou all. "

— " Penaoz, va fillorig Youenn, penaoz 'ta, va mabig bihan ? Petra lavar mouez ar bobl, eme ar roue koz Penn-tudi, pa azezas ouz taol evid leina ? Petra eo ar vrud a red dre amañ ? D'ar mare ma fell d'am grad-vad goulenn diganit eur gevridi ziweza, ha roi tu dit da gaoud gwelloc'h chañs, d'ar mare-ze e fell dit en em zacha ahalenn ? Petra fell dit c'hoaz kaoud ouspenn em rouantelez ? Alo, bitouzig, lavar deom dillo ha dizaon. "

— " Re zister eo en em gavan, va faeron, evid chom da hortoz eun diweza gevridi. Gwelet a-walh em-eus betek-henn n'on ket greet evid plijoud deoh. "

— " Beza re izel a galon, a drohas berr ar roue, ne dalv netra evid pennou-braz ar bed-mañ, ha mad a rafez o lezel ar goz vertuz-se gand an dud a renk izel, da vihanna, mar teus c'hoant da zond a-benn euz ar bevare kevridi. "

— " Pehini eo, aotrou roue ? "

— " Youenn, Priñs Pouldahud, kerz da zibab... eur vaouez. "

— " Eur vaouez... ! "

— " Ha digas din ar plah eüruz a zibabi. "

— " Eur vaouez, eme c'hoaz or Youenn ! "

— " Ya, da ! Hag en hent, va dijentil ! Red va rouantelez ! Klask, sell, barn ! E hellez furchal er hêriadennou a-ziwar ar mêz, tremen dre lochenn koulz ha dre kastell ha maner, chom em falez ha dibab em zi, mar karez ! "

— " Zoken beteg en ho ti ? "

— " Beteg eno, eme ar roue, laouen e lagad. N'eus ket a forz pe hano, pe renk, pe binvidigez ! Me ouezo renka an traou. Klask e-touez ar re velen, ar re zu, ar re ruz, ar re deñval, ar re zreo (lirzin), ar re gintuz, ar re hir, ar re verr, ar re voan, ar re deo, ar re gamm, ar re eün, ar re vrao, ar re

zivalo, ar re goz, ar re yaouank, ar plahezed, ar priñsez, hag... ar re all."

Ar roue a deue mall dezañ da sklerijenna e letern ha da ziskouez e c'hoant.

— "E hellez dizaon kemered ar binvidika, ar vrava. Setu aze eur mouchouer godell da ginnig d'an hini a gari, ha, mar plij din da choaz, ni a welo da vond larkoh. En dro-mañ c'hoaz, evid dibab da zanvez pried, e hellez, mar karez, kemered kuzuliou. Me gred e vezint gwelloc'h ar wech-mañ."

Hag ar roue, en eur c'hoarzin d'e verh Braventez, a lavaras d'an aotrou manah : "Ha c'hwi, kelenner Leunafurnez, ho-pezo dizale eun eured kaer da lida !"

Me gred, sklêr a-walh e oa e letern evel-se.

VIII

Penaos Yaouenn, priñs Poulladahud, o klask eur vaouez evid seveni kevridi diwezañ e baeron, a bak kleved.

Priñs Poulladahud, petra bennag m'edo yaouank, ne lavaras ket e oa an dimezi mad hepken evid ar re all. Plijadur a gemeras o weled oll verhed Kerbutun o c'hoarzin dezañ, o selled outañ a-gorn. Da hini ebed, koulskoude, ne oe roet, an deiz-se, ar mouchouer :

— "Amzer eur pennadig c'hoaz, emezañ !"

En aner Braventez a houlennas ha dibabet e vije ar pried a-raog an abardaer.

— "Amzer zo, warhoaz e vo deiz."

Hi a vouzas, eñ a c'hoarzas.

En aner ivez Gwinardant teo hag ar helenner Leunafurnez, a-raog lavared nozvez vad d'o mestr, a reas meuleudi Braventez.

— "Gwell a ze eviti, a zistagas Youenn dezo; med va fenn a zo skuiz ha mond a ran da gousked."

... Antronoz e oa ar priñsig, dihun ken abred hag ar sklerijenn.

— "Petra rafen, emezañ ? Mond beteg ar hoad da ober

eun dro evid aveli va fenn. Prim ma wiskin va jiletenn voan ! Klouar eo an amzer. Den ne ouezo, rag, er paleziou, an oll a ra kousk mintin."

Hag eñ er-mêz en eur c'hwitellad, laouen ouz en em gavoud e-unan, dichal.

Al laboused a zone o fedennou d'o hrouer. Ar wennilienn bruched-gwenn a dremenas a-denn askell dindan fri ar baleer, emichañs evid gweled piou e oa, rag kerkent eun toullad brini, ken du hag eur billig-krapouez, a ziskorgas da goagal, evid lavared n'o-doa gwelet biskoaz, a-hed o buhez hir, priñs ebed o redeg ker mintin, hag e ranke hennez beza unan a-zoare.

Pellohig c'hoaz, Youenn a zelaouas mesaer merouri Kerbutun o kana, en eur vesa e loened :

**Setu ma sav an heol gand e gelh alaouret;
E vannou dre an oabl e-barz ar bed a red :
Lonka ra dre ma kerz gliz mintin ar hlazenn;
E vannou a zizeh perlez dour ar wezenn,
Ha didrouz e pign skañv, war rojou e garr kreñv,
Beteg mond da blava dre uhelder an nehv.
Ha dindan flemm e wrez, heñvel ouz gwagennou,
An ed, er glazennou, a ziruil e bennou.
Hag er hoajou, ar gwez, gwisket o dillad hañv
A hej, en eur zoural, o oll izili skañv.**

Ha priñs Poulladahud a chomas da vale ha da gleved, da weled an deiz o kreski, beteg ma paras dirazañ eul luhedenn gamm, ha ma strakas kroz ar gurun, e-pad ma koueze glao evel d'an Dour-Beuz.

— "Emañ poent din sach, rag ar palez a zo eur pennadig ahalenn."

Hogen kaer diredeg en-devoe, Youenn a zigouezas treuzet e chupenn voan, ken gleb hag eur zaill o tond er-mêz euz ar puñs.

Meur a hini, dihunet gand kroz ar barr-arne, a oa souezet o weled anezañ er stad truezuz-se, ar vogedenn o sevel dioutañ, ken tomm ma oa dezañ. Unan bennag zoken a hanter-lezas da gredi e oa bet marteze an denjentil yaouank a-hed an noz o haloupad, ken ma savas droug e Braventez o kleved gevier ker braz troadet.

Ar pez a zo gwir eo e rankas Youenn mond da hourvez, ha, war-lerh tomm ha yen, an derzienn grenerez a lammas, diresped, war gein ar priñs paour. Perag ivez mond da hal-

vagnad ker mintin ? ... Aotrou Doue ! e-pad seiz devez leun e chomas a-istribill a-uz buhez ha maro.

Ha, d'an eizved devez, medesin braz Kerbutun a zisklerias e oa war an hini klañv eur hleñved euz ar stagusa, ker gwaz pe gwasoh eged ar vosenn. Doue d'or miro ! ... Skrijuz !

Meur a hini a zoñjas en o eur diweza; hini ebed, koulskoude, ne gredas lavared en-doa aon. Nann, ne lavarer morse an dra-ze...

Braventez a gavas brao he zu d'en em denna kuit, hag ar re all, Penntudi, zoken Gwinardant, zoken Leunafurnez, a oa a-du ganti.

— " Selaouit oll, emezi; eur ranngalon e vefe beza intañvezet a-raog eureujet. Setu 'ta, ma'z afem kerkent da abati Sant Diboan, da bardona evid ar hlañvour kêz ! "

Ne oe nemed eur vouez evid lavared e oa poent mond en hent.

... Hag, en eur gerzed, ar helenner Leunafurnez, — eñ oa aonig ivez; soñjit 'ta, eur hleñved kalz stagusoh eged ar vosenn, oei ! — a zarmone d'ar bardonerien :

**Buhez an den
'vel an êzenn
A dremen da viken.
Ar vouhal lemm d'ar gwez,
An Ankou d'ar vuhez :
Ar vouhal droh pep koad,
An Ankou falh peb oad.**

IX

Penaoz ha gand piou e oe frealzet ar priñs Youenn en e reuz, ha petra a c'hoarvezas da heul.

Er heit amzer-ze, e tivorfilas ar hlañvour, broudet gand ar zehed... hag eur plah yaouank a dosteas da ginnig dezañ da eva.

— " Penaoz, n'eus nemedoh amañ, Gwennig koant ? ... Intent mad a ran bremañ : an oll grenerien all a zo tehet kuit. A ! Gwennig vihan, perag ez oh-c'hwi chomet war va zro ? "

— " Abalamour ive 'ta... a vousec'hoarzas Gwennig. Red eo deoh para alese, ma helloh buan ober ho kevridi diweza,

unan êz a gevridi, c'hwi oar. "

— " A gav deoh ? Piou da zibab da bried ? ... Ha ma karfeh - c'hwi, Gwennig ? "

— " Petra 'ta ? "

— " Ya, mar karfeh va zikour da zirouestla ar gudenn. "

— " Emichañs, Youenn, ho-peus gwelet pehini eo c'hoant ar roue ? Va zad a zo en e zoñj kaoud e fillor da vab-kaer, ha, ma en-deus goulennet peder gevridi diganeoh, evid plega d'ar hiz koz n'eo ken. "

— " Penaoz, Gwennig ? Me, mab-kaer d'ar roue ? Sell 'ta, sell, a hellje dond da veza... Petra lavarit, koantig ? "

— " O ! Ya, Braventez a garfe... "

— " Heum ! neket gand Braventez emom; Gwennig zo tommoh ar garantez en he halon. "

... Gwennig vihan a bigne an dour en he daoulagad, ha priñs Poulladahud o zehas gand mouchoer ar roue.

Eun devez bennag goude, pa oa an oll en distro, ar roue a lavaras d'e fillor :

— " Ma ! paour kêz, peogwir n'out ket eet gand an Ankou, eo kenkoulz dit ober da zoñj da zimezi. "

— " Ya da, kenkoulz eo. "

Braventez a dosteas ruz he fenn lorchuz.

— " Aotreet ho-peus din, aotrou roue, dibab etre an oll verhed, eme Youenn lentig; n'em-eus goulennet ken all nemed hini va halon, hag e teuan, va faeron, da houlen diganeoh ho merh da bried ! "

— " Ahanta, fillor, kemer anezi. "

— " Bennoz Doue deoh ! "... Ha Youenn a gasas Gwennig, dre he hazel, beteg Penntudi.

Braventez a vennas koueza, hag ar roue a grene e vouez pas lavaras :

— " Laouen e kinnigan va merh dit... Med perag e fell dit ar yaouanka ? "

— " Abalamour eo hi a garan, aotrou roue, va faeron. Chomet on berr gand va feder gevridi hag, evel-se, ho-peus gallet gweled n'ez eus ket ennon danvez eur roue. N'em-eus ket a lorch a-walh; ne garan ket ar brezel; ne vefen ket gouest a-walh da lakaad va fobl da zuja din; ar re zizent ne garfen ket o zerri evid o flega; hag, ar pez gwasa, eun torfetour bennag marteze ne grenfe ket evid skei va buhez. Ar gouarnamant ne blij ket din, hag, a galon vad, e roan va dilez, roue Penntudi. Gwelloc'h e karan va frankiz ha gwelloc'h, tud ker, e karan va Gwennig ! "

An oll a chome sioul : an daou zen yaouank hepken a lurgerne ar garantez en o daoulagad :

" Vel bleun laouen
O vousec'hoarzin,
Leun a hlizenn
Diouz ar mintin. "

Ar roue koz a rankas ober e zoñj :

— " Marteze ivez, va mab, emañ ar wirionez ganit. Ar vicher a roue a zo war-nes mond da fall : ar poblou ne houzañvont mui na kabestr na kentrou, ha felloud a ra dezo en em vlenia o-unan. Gwaz a ze evid ar rouaned da zond. Evidon, me a zo koz hag a-walh am-eus evel-se ! ...

Ahanta, tujentil, va merh Braventez a zo da zimezi. Piou a fell dezañ beza va mab-kaer, ha kaoud stur ar rouantelez war va lorch ? "

— " Me ! me ! me ! a respontas meur a hini. "

— " Bremañ, aotrou roue Penntudi, lezit ho fillor ha mab-kaer da lavared deoc'h ivez : Grit dizale ho tibab, evid ma vo gallet, war an hevelep tro, lida an diou eured ! "

— " Evel-se vo greet ! eme roue koz Bro ar Bigoudenned.

N'eus ken.

Eostig Kerineg.

DREIST AR MOR BRAZ

X

An tad hag ar vamm, anad eo, a oa o hortoz o merh. Gwisket brao int, evel evid ober enor dezi. Laouen-kenañ int pa welont anezi ha souezet... pa welont ahanon oh erruoud war he lorch, ha souezetoh c'hoaz pa lavar dezo penaoz he-deus greet anaoudegez ganen ha perag emañ aze.

An tad a zo eun den braz ha kreñv, ruz e benn. Eun tamm oad e-neus dija : hanter-kant vloaz pe bemp hag hanter-kant; med gand e vleo melen, hag en desped d'eun tamm kov, e-neus c'hoaz eun doare a yaouankiz. Lavared a ray din ez eo e vicher mond dre ar vro da werza paper er stalioù, er hêriou, hag e hounid mad ganti. E feson d'am reseo a zo yen kentoh. E gompren a ran.

Anzav a rankan ez on va-unan gwall-nehed abaoe m'am-eus lakaet va zreid en ti. Betek-henn ne oa ket deuet din soñjal pegen diêz e hell beza erruoud e ti tud estrañjour hag a n'o-deus biskoaz klevet ano ouzoh, pa ne anavezit ket mad zoken an hini a zigas ahanoc'h gantañ.

Ar vamm a zo eur vaouez vihan hag he-deus tost ar memez oad gantañ. Hi a zo du he bleo. He fas rond, laouen, a zo eur blijadur e weled; n'oe ket skornet evel hini he gwaz. Me zoñj he-deus kemend a garantez evid he merh, an hini yaouanka, ma'z eo prest da gavoud mad kement tra a ra.

BREIZ DIANA VEZET

Neuze e welan ivez evid ar wech kenta penn ar breur-kaer hag hini ar c'hoar. En oto n'em-oa gwelet outo nemed o hein, en deñvalijenn, ha klevet o mouez. Bremañ ez eus

dirazon daou zen war-dro tregont vloaz. Eñ a zo eur mell den, eur jeant bleo-melen, kalz brasoh ha ledannoh c'hoaz eged e dad-kaer. En e gichenn n'on nemed eur hoz-tamm kornandon. Toussaint eo e ano famil. E famil a zo deuet gwechall euz an Normañdi. Ne oar ket peur. Gand e vreur emañ e penn eur fabrik meubl vraz. Gwerza a ra meubl a-leiz, a lavar din, er Hanada hag en Amerik a-bez.

E wreg a zo, evel he mamm, eur vaouez vihannig, disteroh zoken marteze, ha kalz bihannoh eged he c'hoar. Tost e hellfe he gwaz he lakaad en e hodell. Med bez' ez eo, evel he mamm, eur vaouez laouen ha seven.

O daou vugel a zo ganto ivez, eur paotr c'hweh pe zeiz vloaz hag eur baotrezig tri bloaz, daou vugel brao, lent ha sioul; e-pad eur pennadig o-deus eun tamm aon ouzin.

Kerkent ha m'az on en em gavet, ar plah yaouank a gas ahanon beteg an telefon. Ne rankan ket gortoz pell evid kleved mouez vad va mignon, an tad Julian Cochard. Pell zo ne 'm-eus ket klevet anezi, med n'he-deus ket cheñchet tamm ebed. Atao eo ken yah ha ken laouen.

Med leh e-noa va spered da veza sammet gantañ. Ma n'eo ket deuet d'am herhed da Montréal eo abalamour ma'z eo bet klañv, gwall-glañv zoken. N'eus c'hoaz nemed deg devez abaoe ma'z eo deuet euz an ospital. Med bremañ ez a mad adarre an traou gantañ.

Ha me, o kleved anezañ, a ya ivez gweloh an traou ganen. Ar pouez pounner a oa betek-henn war va halon a 'z a diwarni en eun taol-kont. Sklêrroh e kavan sklêrijenn an ti. Henn lavared a ran d'am mignoned nevez. Kerkent an oll a deu da veza laouennoh hag ez eo kalz êsoh ober anaoudegez en eur eva ar banne porto kinniget deom gand an intron Leclerc evid digeri ar galon.

Hag eno e welan dioustu n'eo ket heñvel an traou er Hanada hag e Breiz. Din-me eo ez eo kinniget da genta ar porto hag em-eus lôsket diskarga em gwerenn eur banne deread, daou pe dri lonkad. Med pa welan ar pez a gemer va ostizien e krog ar vez ennon. Perag ? A-veh ma kemeront int-i eur beradig, just a-walh da guzad foñs ar werenn. Ar re-mañ, avad, n'eo ket lonkerien int !

Chom a reom eur pennadig da gêzeal dirag on banne, dreist-oll diwar-benn Breiz. Hini ebed anezo, nemed ar plah yaouank, n'e-noa betek-henn klevet ano buz on bro hag e kavont traou a-leiz da houlenn diganen. Plijadur am-eus o weled pegen kuriuz int da glevet komz outi.

PENAOZ ENEBI OUZ AR RIOU

Med pemp eur eo dija, da lavared eo poent koan er Hanada. An daol a zo prest pell a zo. Aozet kaer eo gand eun douzieren wenn gran hag asidi brao, hir ha ledan, kalz brasoh eged dre amañ. On re deom-ni n'int en o hichenn nemed c'hoariellou.

Arabad deoh kredi eo evidon-me ez eo bet aozet evel-se. Toud an traou a oa dija warni pa'z om en em gavet. Red eo soñjal e vez digemeret mad ar verh (an hini yaouanka eo !), pa deu d'ar gêr !

Ar pred, beza ma'z eo disheñvel euz pred koan e Breiz a zo mad-kenañ. Ha fonnuz ! Biskoaz n'am-eus gwelet debri kement diouz an noz. Gwir eo ez eus c'hoaz pell-amzer a-raog mond da gousked. Med n'ho-peus nemed gweled :

- da genta, an intron Leclerc a laka war an daol eun derinennad soubenn legumach deo euz ar re wella. Homañ a ra vad, me lavar deoh, goude eun devez ken yen ha goude keid amzer morzet en oto-karr.

- goude e kinnig deom traou kriz : brankou ach-jardin ha rabez bihan. Biskoaz n'em-oa debret brankou ach kriz hag e rankan lavared e kavan mad anezo;

- neuze, an intron Leclerc a lavar din : " bremañ, aotrou, ho-po eur plad hag a ne vez greet nemed e bro-Kebeg. Ar saoz outañ a zo greet gand bier. Ennañ ho-po kig ejenn, karotez ruz, patatez hag irvin. Gweled a reoh n'eo ket fall ".

Pa dosta ar plad ouz an daol, e kav din, avad, ne vo ket fall ! Rag c'hwez vad a zo gantañ. Doare brao e-neus ivez hag ouspenn ez eo fonnuz. Er vro-mañ, ma vez yen an amzer, ne vez ket aon o tigeri ar yalh da rei d'an dud peadra da enebi ouz ar riu. Mad-kenañ eo ar plad. An intron Leclerc a zo eur geginerez dispar.

Soñjal a ran e tie bremañ beza echu ar pred. Leun eo va hov ha goulskoude n'eo ket tost din beza debret an hanter euz ar pez a zo eet gand va ostizien, braz ha bihan. Souezet int o weled ne zebran ket muioh. Aon o-deus zoken ne gavjen ket mad.

Ha me a zo souezetoh c'hoaz pa welan an intron o vond da gerhed eur plad all, an hini he-deus meulet kement din ar plah yaouank en oto-karr, an hini a ree outañ " une tourtière ", ken brudet, emezi, e bro-Gebeg.

MERZERENTI OUZ TAOL

Petra eo ar plad-se ? Lakit eur mellad tartezen deo, pevar pe bemp santimetr da nebeuta, eun dartezen zeh, heb dienn na frouez warni, med fesonet mad, ken fesonet mad ma laka an dour da zond em genou, beza ma 'm-eus debret a-walh. Eiz emaoz ouz taol hag ez eus greet eiz tamm euz an dartezen, pep hini braz a-walh da garga kov daou zen o hlaouri gand an naon.

Eun dartezen a blij din atao. Med tost eo din simpla pa welan an tamm a zo lakaet din war va asied ha tostoh c'hoaz pa en em lakaan d'e zebri. Perag ? O ! n'eo ket abalamour n'eo ket mad. Med abalamour ma n'eo ket eun dartezen eo. Euz eun dartezen n'eus enni nemed an traoñ hag an neh, an toaz dindan ha war horre.

Petra 'ta neuze a zo e-kreiz ? Ne zivinoñ ket. Eur bern kig draillet, mesket ennañ ognon, kignenn ha n'ouzon ket ped tra all, kig ejenn pe gig leue kentoh eged kig moh, hag abalamour da ze eun tamm re zeh.

N'on ket gouest da lavared ne vije ket mad. Ar hontrou eo, mad-kenañ eo. Med biken ne hellin, a gav din, dond a-benn euz eun tamm ken braz. Gouest eo da vouga ar gwella den kristen.

Evid rei dezañ toud e vlaz, evid e lakaad da ziskenn c'hweg ne vank nemed eun dra, (henn divinoud a rit dija marteze), eun dra hag a ne hell ket ober hebrañ nag eur Breizad, nag eur Gall, na zoken eur Saoz, pa vez e Breiz pe e Bro-Hall. Petra 'ta ? Eur banne. Eur banne nemedken. Eur banne chistr pe eur banne gwin pe zoken eur banne dour ! Med, va zud keiz, n'eus ket zoken eur banne dour war an daol !

Gweled a rit marteze bremañ pebez merzerenti em-eus eno da houzañv o klask lonka an tamm "tourtière" ken mad. Rag ne fell ket din ober poan d'an intron Leclerc o leuskel anezañ war va asied.

Lavared a rin deoh zoken : ma karfen n'em-ije ket kalz a dra da ober evid lakaad fin d'am mizer. N'em-eus nemed digas da zoñj d'an intron he-deus lakaet war ar ganastell eur voutaillad gwin Bourdel. Homañ a welan mad hag ez on sur ez eo lakaet eno evidon. Med ne gredan ket digeri va genou hag e poanian gwella ma hellan da ober d'an tamm "tourtière" diskenn em gourlañchenn dizeh. Bremañ e kav din n'on ket gouest da lonka netra ebed ken.

Goulskoude n'eo ket echu ar pred. Rag gweled a ran an

Intron Leclerc o tond gand eun dartezen all, med en taol-mañ eur gwir dartezen, unan dano, fesonet kalz gweloh c'hoaz eged eben, warni dienn fresk ha sivi gouez, dastumet er hoadou e-pad an hañv tremenet ha dalhet fresk abaoe. Er wech-mañ n'e-neus poan ebed an tamm trohet din o paseal. Biskoaz n'em-eus debret koulz tartezen.

Beza ma 'm-eus bet beh o tond a-benn euz an tamm "tourtière", re fonnuz ha re zeh, ar pred a zo bet mad-kenañ. Kalz a draou am-eus debret. Re zoken; n'on ket boazet ken da zebri kement, d'am hoan dreist-oll.

Med va ostizien n'eo ket heñvel an traoù ganto. Ind-i a zo yaouank hag a rank debri a-leiz evid herzel ouz ar yenien.

Plijadur am-eus bet o tañva traoù hag a ne anavezen ket, o weled ne oa nemedon dalhet gand ar zehed e-pad ar pred, med muioh c'hoaz o kaozeal trañkil, evel ma vijen bet euz ar famil, gand tud simpl, tud vad, tud hag a zo etrezo, èz eo da weled, karantez a-leiz, en eur ger gand eur famil eüruz.

P'on-eus echu da zebri, an intron Leclerc a houlen diganen : " Bremañ aotrou, petra a garfeh kaoud da eva ? Te pe gafe ? " Pell a oa e oan o hortoz ar goulenn-ze ! Med gweled a ran bremañ perag ez eo chomet dizeh va gourlañchenn betek-henn : n'emañ ket ar hiz dre amañ da eva e-pad ar pred. Respont a ran dezi : " O ! Eur banne dour nemedken, mar plij, intron ". — " O ! emezi neuze, eur vez eo din ! Pardonit din, aotrou. Me am-oa lakaet aze evidoh eur voutaillad win Bourdel war ar ganastell. Ankounac'haet em-eus he digas war an daol. Gouzoud a ran, c'hwil, er Frañs, a blij deoh eur banne gwin d'ho pred. Amañ, ne evom gwin koulz lavared biskoaz. Abalamour da ze eo em-eus ankounac'haet va boutaillad. Med n'eo ket re ziwezad he zañva. — " O ! nann, intron. Dalhit ar voutaillad-ze. Gwir eo, e Bro-Hall hag e Breiz e kavom mad eur banne gwin. Med dond a ra deom ivez a-wechou ober hebrañ. Arabad deoh da vihana, me ho ped, ober bilou gand ken nebeud a dra ! Kavet am-eus dreist ar pred ho-peus bet ar vadelez da ginnig din. Med ar pezh e-neus ar muia a dalvoudegez evidon eo ar feson ho-peus bet d'am digemered, beza ma ne anavezeh ket ahanon. Me ho ped, intron, dalhit ar voutaillad-ze evid goul Nedeleg. Muioh a blijadur ho-po o tañva anezi en devez-se gand ho pugale. marteze zoken e kavoh gweloh anezi ma tigas soñj deoh euz ar Breizad e-neus ket hirio eur pennad-amzer eüruz ganeoh hag e-neus kalz a anaoudegez-vad deoh. "

Chom a reom c'hoaz eur pennad brao da gaozeal evel amezeien goz. Med dond a ra ar poent din da vond betek La Pociatière.

Lavared a ran kenavo d'an oll hag an aotrou Toussaint, ar jeant, a deu d'am has gand e oto vraz. Ar plah yaouank a deu ganeom. E-leh kemer an hent braz, an "oto-rout", kalz berroh, e kavont gwelloc'h mond dre an hent koz. Hemañ a zo kalz strisoh, med kalz braooc'h eo, emezo, treuzi gantañ ar hoad braz a zo etre an diou gêr eged mond penn-da-benn an douar-labour, rag an "oto-rout" ne ya nemed dre ar re-mañ, tost d'ar stêr.

LA POCATIÈRE

E La Pocatière e kavan an Tad Julien Cochard o hortoz ahanon.

Neuze e rankan lavared kenavo d'am daou amezeg nevez. Henn ober a ran gand eun tamm tristedigez. N'em-eus ket tremenet kalz a amzer ganto, med pell e talhin soñj ouz plah yaouank kaer bro an erh hag ouz he zud.

Va mignon a zo en eun ti anvet eno "Centre de Fraternité", "Ti Breudeuriez". Petra eo eun ti evel hennez ? Bez ez eo eun ti savet pell 'zo dija ha dalhet gand ar Visionerien "gouestlet d'an Intron Varia", ar re a vez greet outo e galleg "Les Oblats de Marie". Ar re-mañ a zo niveruz er Hanada. Julian a zo unan anezo. Gwechall ne reent nemed digemeret amañ ar re o-deze c'hoant ober eur retred pe en em denna eur pennad pell diouz trouz ar bed. Kenderhel a reont c'hoaz da zigemeret tud evid retrejou beb sizun, euz ar gwener da noz beteg ar zul, med ouspenn e tigemeront e-pad ar bloaz paotred ha merhed yaouank ar skolach a zo e kêr hag a ne hellont ket kavoud lojeiz en leh all ebed.

An ti a zo braz-kenañ. Heñvel eo ouz eur skolach, med eur skolach hag a vije war an mêz, tost da gêr.

Med red eo lavared kêr La Pocatière n'eo ket eur gêr vraz. Marteze ez eus e-barz tri mil den, ken braz ha Landivizio, pe dost. Med, evel e kêr Montmagny, n'eus ti ebed enni stok-ha-stok. An tiez a zo oll, da nebeuta, daou hant metr etrezo.

An hini emañ ennañ a zo daou hant metr euz ar ru, e-touez ar gwez sapr. Evid kaoud ar peoh hag ar reiz n'or ket gouest da goueza gwelloc'h. Ouspenn, an digemer a zo e peb feson koulz hag hini ar gwella otel. Ar gwel a zo ivez dispar. Dirag va hambr ez eus eur blênenn ken braz ma'z a da goll, pell dreist aber ar stêr Saint-Laurent (hemañ e-neus dija eno tost da ugent kilometr lehed), beteg menezioù du hanter-guzet er vrumenn war an dremmwel.

Pa zavan, diouz ar mintin, an erh a zo teo war ar blênenn

ha war ar hoadou a zo amañ hag a-hont warni, gwenn ar pin hag ar sapr enno gand ar frim a ra outo evel ma vije dirazon eur bed all kalz kaerroc'h, kalz pinvidikoc'h ha kalz eürusoc'h. Pa deu da goueza dre ar houmoul tano gwazennou alaouret an heol war an erh ha war ar frim, ez eo eun dudi gweled o lugerni warno milieroù a berlez hag a ziamantou. Biskoaz n'eus bet gwel ken kaer dirag va daoulagad !

Neuze e welan a-greiz-toud va mignon o tiboucha euz an ti. Darbet eo din chom heb e anaoud. Goloet eo penn-kil-ha-troad gand kemend a draou gloan teo ha pounner hag e vale a zo ken teuh ma vije lavaret ez eo kentoc'h eun ourz balourd eged eun den. E vale a zo teuh, med n'eus ket da veza estonet : dindan e votou-ler ez eus gantañ traou souezuz a-walh, palikedou heñvel-poch ouz ar re a c'hoari ganto ar c'hoarierien tennis. War erh ken teo, hebto n'eus gouest den ebed da vale. Ganto e heller mond war-raog heb re a boan, med arabad soñjal e hellfe beza skañv ar bale ganto. Ar paotr Julian da vihanna, goude gouzoud bale ganto daou-ugent vloaz zo, a ya kentoc'h gand e hent evel eun den strobet, evel eun den hag a ne hell ket tostaad e dreid an eil ouz egile e-giz ma'z eo dleet, rag etrezo e vez atao lehed eur baliked.

Goude lein, Julian eo red dezañ mond da ober eur housk. Med me n'em-eus c'hoant ebed da ober eveltañ. Gwelloc'h eo ganen mond da weled kêr La Pocatière hag ar vro a zo endro dezi.

KELENNADUR SEKSUAL

Gwall yen eo goulskoude an amzer. Julian a lavar din : "Ma yez er-mêz e-giz ma 'maout aze, heb lakaad netra war da ziskouarn, ar re-mañ a vo skornet net a-raog ma po greet pemp kant metr. Kemer 'ta an dra-mañ evid o goloù." Hag e ro din daou damm voulouz teo, rond, ken ledan ha palv an dorn, greet evid mond unan war beb skouarn, dalhet stag gand eun orjalenn zoubl, hir a-walh evid beza lakaet war ar penn. An daou damm voulouz hag an orjalenn a zo da weled heñvel-poch ouz ar hask a lakaed, hanter-kant vloaz zo, war ar penn, da zelaou ar post-radio pa oad c'hoaz o komañs implij anezañ.

E kêr La Pocatière, an tiez, e pep tu d'ar ru, pe gentoc'h d'an hent braz, a zo pell an eil ouz egile, evel e Montmagny, an tiez a gomerz evel ar re all, heb moger nag orjalenn na gae evid dispartia an douar etrezo.

Tud yaouank a-leiz a welan o tond hag o vond endro d'ar staliou. Tost emañ da zeiz Nedeleg. E-leh ma 'maint an

niverusa hag e-leh ma'z eus ar muia a drouz ganto eo ar stal-pladennou kan ha muzik hag ar stal-levriou. En homañ zoken ez eus kemend a baotred hag a blahed ma 'm-eus poan o vond e-barz. Perag emaint ken niveruz eno ? Ne rankan ket gortoz pell evid kompren. Eno emaint dirag estajerennoù hag ez eus warno nemed eur seurt levriou. Ar re a zo deuet a-nevez zo ar hiz d'o embann evid ar re yaouank.

Henn divinoude rit marteze. Gouzoud a rit ez eus, pemp pe c'hweh vloaz zo, rummadou tud hag a zo savet en o fenn lakaad deski d'ar baotred ha d'ar merhed yaouank ha zoken d'ar vugale, a-veh ma hellont bale, ar pezh a vez greet outañ e galleg " l'éducation sexuelle ", a hellfed marteze envel e brezoneg " ar hellennadur seksual ".

Ar Vretoned n'o-doa betek-henn ger ebed evid an dra-ze. N'eo ket abalamour ma oant sotoh eged ar re all eo. Med kentoh abalamour, en o furnez, e kavent e oa gweloh deski da genta d'ar re yaouank beva ha gounid o bara, hag ouspenn ne oa ket a leh da gelenn anezo war eun dra hag a deue dezo buan a-walh outañ e-unan. Rag ar re yaouank a zeske, tamm ha tamm, heb re a bres, mad a-walh evelato, peogwir e vezent gouest d'en em denna e-giz ma'z eo dleet. E gwirionez, ne vezent ket zoken genaoueg tamm ebed war ar poent-ze.

Med bremañ emañ henn lavared a reer da vihanna, en eun amzer hag a vez poelleg kalz kentoh ar re yaouank enni eged gwechall, en eun amzer a zeskadurez hag a skiant vraz. Gwir eo ez eus eun tammig muioh a zeskadurez e-touez an dud. Med muioh a skiant hag a furnez ? Ne gredan ket, na tost zoken. Kredi a ran kentoh n'eus ket bet biskoaz kemend a soton. Hag ar re sota a-liez eo ar re o-deus ar muia a zeskadurez. Homañ n'he-deus biskoaz roet furnez da zen ebed. Pegemend a dud bremañ, goude beza bet e Pariz o klask eun tamm zeskadurez, a gav dezo dioustu emañ ganto oll gouiziegezh ar bed hag a zav enno ar c'hoant da lakaad toud an dud da adori ar faltazioù a deu da dreuzi o faour-kêz penn.

Setu, a gav din, ar pezh a zo c'hoarvezet gand ar re a zo kroget enno ar c'hoant da lakaad deski er skoliou penaoz c'hoari heb risk ebed gand ar pezh a laka kemm etre ar baotred hag ar merhed.

Henn anzav a rankan, gwall souezet on o weled kemend a baotred yaouank hag a verhed yaouank bodet endro da levriou hag a n'eus enno netra all ebed. War an estajerennoù, n'eus nemed euz ar seurt levriou-ze. Biskoaz kemend-all ! Lavaret e vije n'eus ket ken nemed ar re-ze gouest da blijoud d'an dud. Med ar souezusa eo c'hoaz e teu toud al

levriou-ze euz ar Frañs, evel ma ne vije embannet netra all ebed ken en on bro !

'PEUS KET GWELET EN HEOL ?

Eun tamm mez am-eus pa welan an dra-ze. Eur blijadur vraz am-mez peurvuia o furchal er staliou-levriou hag amañ, en eur vro estrañjour, e kav din em-ije bet muioh a blijadur c'hoaz. Med pa welan al levriou diskouezet eno e kavan gweloh mond er-mêz, mond da glask ar yenier, an erh gwenn ha ganto, eun tamm er vad evid ankounac'h buan kemend a soton.

Teir eur on bet o vale ha pa zistroan d'ar " Centre de Fraternité ", d'al Leh Breudeuriezh, ez on skuiz. Mall eo ganen azeza hag ez an d'ar zal-digemer. Eno, e kavan eur frer am-oa gwelet dija ba boent lein, eun den bihan a-zoare, seven ha laouen peurvuia. Pa en em gavan dirazañ, e welan ez eo du e benn, evel ma vije eur pouez braz war e galon. " Petra a c'hoari ganeoh, aotrou ? Gwall deñval e kavan ho tremm hirio, " a lavaran dezañ. " Ya, aotrou, emezañ, eun druez eo ! Ne welin ket an Heol adarre hirio. Eur pennad zo n'em-eus ket gwelet anezañ. " Mantret e choman ouz e glevet. Perag ? Abalamour bremaig, pa oan er-mêz, e welen an heol o klask treuzi ar houmoul gwella ma helle. Ne oa ket braz e lagad; gwelet e veze evelkent. Ne oa den gouest d'henn nah. " Penaoz 'ta, aotrou, emezon, ne welit ket an heol hirio ? N'eo ket kreñv, sur. Med kit er-mêz hag e weloh anezañ. " Pa glev ahanon, va den a chom da zelled ouzin, mantretoh c'hoaz eged na oa bremaig, dispourbelle net e zaoulagad. A-greiz-toud, neuze, e tiroll da c'hoarzin, daoudortet gand ar blijadur. " Petra ar foeltr, emezon ennon va-unan, a zo kroget en tarin-mañ ? " Med o weled pegen souezet on, e paouez da c'hoarzin hag e lavar din en eur skei war va skoaz : " O ! aotrou, pardonit din. Va heol, din-me, n'eo ket hoh-hini deoh-c'hwi eo. " Hag ez a kuit en eur ziroll adarre da c'hoarzin. Petra ho-pije greet o weled anezañ ? Me a chom nehet oh en em houlenñ petra e-noa c'hoant da lavared, petra e oa an divinadenn-ze. " Perag ar hanfard-se e-neus evel-se en em lakaet da ober goap ouzit ? " Med neuze, e teu eun tamm sklerijenn em spered : dond a ra da zoñj din em-oa gwelet er mintin-mañ, war daol ar zal, peder pe bemp kazetenn, " An Dever " (Le Devoir), " Al Luhedenn " (L'Éclair), " Bro-Gebeg " (Le Pays Québécois), hag ivez... " An Heol " (Le Soleil) !!!

An Heol-mañ eo a ree diouer d'ar paour-kêr frer ! N'emañ ket ken war an daol. Paket on bet gantañ he ne hellan ket mired da en em lakaad da c'hoarzin eveltañ a greiz-kalon.

Da veza kentalhet. Y. MIOSSEC.

Louzhou ha giziou gwechall-goz

II

- Ar " HALVEZ-MARCHAND " an hini wellae ar " hañser " en EVIAZ war-dro 1900 :

Ar " Halvez-Marchand " oa ' chom en Eviaz en Traou-ar-bourk, leh mañ bremañ kegin R.G. Ar halvez oa eur breur d'aos' rez Ploueg-ar-mor hag oa klasket da dond du-mañ da weled 'hanon pa oan bet kouezet barz eur poud-ferad (1) zoubenn bervet.

Ar Halvez wellae ar " hañser " hag e hoar ive. Homañ oa kapapoh vid he breur. Ar Halvez oa ket propr hag e hoar oa. Gwellaed rê ar hañser gand lard. Al lard-ze veze grêt gand tous'ged. Tapet a rê tous'ged ha bevañ a rê nê pad eun tokad deiziou. D'ar houlz-se e veze kalz a gañseriou war al lap'nou (2) douz korniou butun bihan, korniou butun gwenn. (3) An dud-ze ah ee da gad surtoud Mai-Anna Toullgwenn, c'hoar ar Halvez. Dond a ree tud beteg douz Jersey. Ar baotred gand o hañser n'hellent ket evañ jistr gand eur chopin hag eh event gand eur blouzenn: A-liez a wech e wellaent goude bezañ bet soañgnet gand ar Halvez ha gand e hoar.

Mai-Anna 'doa ket goulet jamez raog mervel reiñ he sekred da den bed ha koulskoude oa bet goulet a-liez ganti. Lared ree oa rê strikt over al lard-se vid reiñ he sekred da doud an dud.

(1) pod-ferad - (2) lapennou : muzellou - (3) korniou pri.

Mat'se veze laket treou all c'hoaz barz al lard-se, me n'on ket ! Ya ! gwelet 'm-eus tud douz Jersey ha douz pellamat (4) c'hoaz pa vezent aze koste ar hleuiou (5) o tiskuizañ, war bord an hent, o vond da gad Mai-Anna. Honnez oa kapabl !

- Diwar-benn ar maro :

Pa veze daonet an dud e veze laret e veze eur hi du dindan o chapel ha pa 'h een da lared ma fater gand eun den marv e sellen ordinal hag-eñ e veze eur hi du dindan ar gwele.

Pa veze dare an dud da vervel e trem'ne karr an Ankou. Pa oa marvet ma zonton LABBE, den kentañ ma zantin Moñ, oa ma mamm-goz ' veillad hag hi da gleved karr an Ankou ' tond douz ar Waskol (6) ha kieve nañ o widiourad (7).

Pa veze eur horv marv barz eun ti teue ar brini da skeiñ barz ar gwer. Zanted reent ar marv. Me 'meze aon pa gleven ma mamm-goz ' lared toud an treou-ze ha kement hi doa laret din ken ne greden ken mann bed douz an treou-ze.

- Pardon Zamson (Samzun) : d'ar zul diwezañ a viz gouere.

O ! hennez oa eur fest hag a blije din ! Ar zadorn 'raog ar pardon, e veze tommet ar forn (8) ha poahet ar riz evidom ha 'vid tud ar villajenn, rag ma mamm 'n-oa eur forn vihan hag a oa kommotoh 'vid eur forn vraz. Ha neuze veze peillet ive patatez ha laket eur pladad patatez hag eur jotenn warne da bohad 'baoe ar zadorn d'abarde.

Ar beure ' brene ma mamm eur haer a damm kig dous hag eur " rôti " loue. Barz ar sezon-ze veze piz mesk ar patatez barz ar parkou ha veze zerret piz ha laket ive da bohad barz ar forn gand ar hig rost. Ha 'r re-ze veze mad !

Da gentañ veze zoubenn... Kig zoubenn goude... gand eun tamm kig-sall, ha goude veze " rôti " gand piz bihan... ha goude veze debet ar riz. N' veze ket gatoiou na freuz (9)... med eur bannah kafe vid achui.

Goude mern ah eed d'ar gousp'rou da Zamzon ha ree ar prouision an dro d'ar chapel hag e veze ennoñ Markiz Koaj'lin ha suit an noblañs.

(4) pellad mad : pelloh mad - (5) ar hleuziou - (6) eul leh e-kichen a Danot en Eviaz - (7) o wigourad - (8) distaget e vez " vorn " - (9) frouez, distaget e vez " vreuz ".

Barz ar pardon-ze veze prenet babi (10) ha prenet veze luriou babi da dibi ken e veze du genou ar vugale. Gwelet am-eus ive, war ar leur, 'raog zevel d'ar chapel, eun daol gand jistr ha gwin d'ivañ.

Ha neuze ah eed beteg kastell ar Roskoat, d'over eun dro da weled ar hastell. Ha neuze e teued endro hag ouz in tremen fantan (11) Zamson veze zoubet ar mouchour-godell barz an dour ha trem'net dre ar bizaj. Ha neuze e teued da hadvern da dibi ar jotenn yen ha goude d'an " Tourne " (12) da weled dañsal. Greet veze ar bal war an hent ha zonet veze an akordeoñ. Tre bugale Pleudel hag Eviaz e veze a-liez jeu. N'halle ket Pleud'liz gweled Eviasiz (13) ha taolent mein war-lerh Eviasiz rag Zamson oa barz in Pleudel... Ifroñtet oant, Pleud'liz !

Dañset veze beteg an noz. Pah aiè (14) eur charabañ da dremen 'n em rañjed barz ar hoste.

An deiz war-lerh, deiz an had-pardon, veze jeu boulou hag eun tamm dañs, med ne veze ket kemend a dud. Job Rouz zone an akordeoñ. D'ar c'houlz-se veze eun akordeoñ barz toud ar menajou leh veze paotred yaouank.

- Pardon ha foar Zant-Jeg

Raog pardon Zamson e veze bet pardon Zant-Jeg, d'ar zul tostañ d'an drizeg a viz gouere; hag ar merher goude ar pardon veze ar foar. Skol a veze vid ar foar med nim ah ee da weled ar foar. Losket veze ar vugale da vond.

Veze ket kalz a zaout barz ar foar-ze... eur vuoh pe div hag eur mennig bennag. Paour oa ar foar-ze. Med babi veze ive boped. Benn pardon Zant-Jeg, veze tennet ar patatez nevez. Vezent ket tennet raog. Gwerzet veze ive skubell'nou-bev (15), rastelliou, roz'lou ha ferhier koad da hijañ plouz, 'vid an eost... Benn neuze e vije poent prepari an eost.

Deiz had-pardon Zant-Jeg e veze greet " manoeuvr " ar pomp ha deuent beteg fantan ar " Baradouez " (16) Diskenn rênt ive beteg fantan Zant-Jeg (17). An daboulin veze da gentañ ha goude ar pomp jechet gand daou a dud hag ar vugale o reded war-lerh.

Med komzom eun tamm douz ar pardon.

(10) babu - (11) feunteun, distaget e vez " vantan " - (12) ar hroazhent etre Lanom ha Kerfod, Eviaz ha Ploueg-ar-Mor, kant metr diouz an Danod - (13) Kanfarded Eviaz a gane : " Pleud'liz difloupet A debr laou vel kaouled " - (14) ar rue - (15) bezv = bezo. Ne vez ket distaget ar " z " - (16) ar Baradoz. Eur fantan war hent koz Eviaz da Blouriou - (17) war hent Eviaz da Lanleñv

Ar zadorn raog ar pardon veze greet eun tantad e Zant-Jeg goude ar gousp'rrou kanet goude koan barz an iliz. Unan pe daou ah ee dre eun tu douz ar barrouz, ha kemend all dre eun tu all da zerr lann gand eur harr. Ha veze roet de eur fagodenn lann pe pep hini douz an-oa. An hini neze drez a roe drez... Ha veze greet eur bern gante, war vord hent Lanleñv, dindan ar chapel.

En Kergroaz veze greet eur harr gand brankou hag ar gazeg veze laket fleur ha brankou warni, ken wejou 'n em afole... ha grizillonou ouz he hougl... ha barz ar harr sklerij'net gand lampionou, goloioù, e veze pemp pe c'hweh paotr yaouank hag eun akordeoñ. Pa veze devet an tan, eh aie ar harr, e tiskenne ar harr douz Kergroaz ha neuze veze dañset eun tamm endro d'ar glaou, endro d'al ludu; ha goude zave ar harr d'ar bourk ha toud an dud war-lerh, an eil krog barz breh egile, dorn ouz dorn. Ha harr'te ar harr dirag toud an ostel'riou da laked, vel just, ar hoñvers da vond war-raog. Ha veze dañset dirag an ostel'riou ha war blasenn ar bourk.

En Zant-Jeg, endro d'an tan, e veze kanet kantikou :

" Aotrou Zant-Jeg, Patron Eviaz
Vid on zikour, euz galloud vraz "

pe

" Kanom Eviasiz, gwerz on patron,
Kanom buhez Aotrou Zant-Jeg. "

Hag ar person a c'houche an tan barz ar bern lann goude neze binniget (18) nañ; ha veze gwelet ar flamm ' sevel uhel kroeh (19).

' H an da gontañ dit eun dra fentuz.

Bezañ zo ugent 'la (20) bennag, oa trem'net daou ganfard ar gwener da noz dirag ar bern lann hag a oa dija kazi prest vid an deiz war-lerh. Vel o-doa ivet eur bannahig re, o-doa laket an tan barz ar bern, hag int o-daou da dañsal ha d'over grimasou endro d'ar bern. Med an deiz war-lerh beure, pa 'n-oa klevet ar person ze, rag unan bennag a-noa diskuillet 'ne, int klevet o Santa-Maria, me lar dit. Hag on daou baotr, 'r re-mañ oa tud-iliz, da vond d'over tro ar barrouz vid dastum lann ha drez vid hadover ar bern vid ar zadorn noz.

(18) benniget. Ne vez ket distaget ar " g " e meur a her e Bro-Ouelo, nag e Treger ar Reter (dior = digori) - (19) kreh - (20) vloaz.

Deiz ar pardon, pad ar gousp'rou, ar prosision 'h ee da Zant-Jeg. Diskenn ree dre skol ar baotred ha neuze zave dre ar hrav-goz. Ar vugale douge bannielou ha 'r re-man stage ouz an drez hed an hent ha neze tra-walh " Sœur Marie " d'over da distagañ 'ne. Ha neuze ah eed d'an iliz, finiset ar gousp'rou ha avielet ar vugale vihan goude ar zalud. Pad ar zalud, ar bannier vraz zalude ar zakramant. Tri baotr solud veze klasket da dougen ar bannier-ze. Homañ oa ponner ha hir he zroad ha kroge an avel enni. Red veze, laran dit, choaz tri baotr solud, solutañ oa barz ar barrouz. Red oa bet memez trohañ eun tamm diwar he zroad.

Ha neuze, bezañ oa ive batimañchou. An hini vrasañ veze douget gand paotred bihan gwisket in mart'lod gand eur bragou gwenn, eur " vareuzenn " wenn, eur boned gwenn gand eur pompoñ ruz, hag eur " siñturenn " ruz endro d'o hov. 'R re-ze oa gwiskamañchou hag a chome barz an iliz. Pevar veze ' tougen ar roefivou. Ha fier veze ar ganfarded, 'r re-ze neze lorch, sorse !

Ar bannierou all, hini ar Werhez ha hini Jeanne d'Arc, veze douget gand teir blah, unan krog barz troad ar bannier hag an div all ' tehen an toup'nou. Ar plahed yaouank hag oa c'hoaz barz 'r skol, krennar'zed, a douge ar groaz " vous'lin ".

Ar re douge ar bannierou ha " statu " ar Werhez o-deze mouchourou ha daonj'rou (21) gwenn hag eur gatiolenn vraz. Ha bezañ o-deze stumm ! Er o-deze, me lar dit. 'R re douge ar Werhez, 'r re-ze ranke bezañ toud in gwenn.

Ar baotred douge ar groaz aour hag ar groaz arhant. D'ar c'houlz-se veze kalz a dud barz ar gousp'rou. Kazi toud an dud ah ee d'an overn ha d'ar gousp'rou. Lan (22) veze an iliz, douz kroeh beteg traou (23). Pop hini 'n-oa e blas barz an iliz.

Vid pardon Zant-Jeg, veze jeuiou vid ar vugale vid an had-pardon.

Bezañ veze eur " mât de cocagne " ha hennez veze uhel 'walh ha lardet veze vid over d'ar ganfarded ruzañ diwarnañ. Bezañ veze ive redadeg... Ha neuze veze taolet pejou daou wenneg pe eur gwenneg barz eur pladad bleud ha ranke ar ganfarded taped ar gwennerien gand o genou mesk ar bleud. Ha propr vezent !

C'hoariet veze ive troadig-kamm ha veze red redeg ha dougen an u barz eur loa gand ar genou. Bezañ veze ive

(21) tavañjeriou - (22) Leun - (23) traofi

redadeg barz zeier... Pop hini gemere eur zah ha ranke derhen 'nañ dindan e harzal (24) ha oa ket èzet, me zo sur dit. A-liez gouezent, hag ènt zah ha toud d'an traou ha veze red hadkomañs. Ha c'hoazet veze : " Kollet teus ! kollet teus ! "

Ha goude ar jeuiou, veze dañset. L.P. hag a oa dimezet da V.P., hennez oa eur well dañser ha dañse gand ar plahed ha M... ah ee war ar bided (25). Bet eo lahet barz ar brezel. Paour-kêz paotr !

Da veza kendalhet.
S. Loguillard.

(24) e gazell - (25) beza gwariziu.
falow

EMBANNADURIOU EMGLEO BREIZ

Evid studi pe kelenn ar yez :

* **KOMZOM, LENNOM HA SKRIVOM BREZONEG,**
gand **J. Tricoire**

Diou levrenn : Kenta lodenn - Eil lodenn.....	pephini : 25	F
Diou bladenn da heul al lodenn genta (KLT).....	24 ha	28,50 F
Eur gasetennig e brezoneg Leon, da heul an eil levrenn.....	40	F
Evid Bro-Wened : eur gasetennig evid al lodenn genta.....	30	F

* **AR BREZONEG DRE RADIO,**
LE BRETON PAR LES ONDES, gand **V. Seite**

Daou levr :		
Kenta levr, (evid ar re a zo o kregi gand ar studi).....	17,50	F
Eil levr (eil bloavez).....	19,50	F
Eur gasetennig da heul peb levr.....	pephini : 30	F

* **Al levriou-ze eo a vez implijet gand ar Hentelioù dre lier-mañ :**
- **Levriou J. Tricoire** : Kentelioù dre Lizer Skol ar Merher, A. Merser, 6, ru Beaumarchais, 29200 Brest.
- **Levriou V. Seite** : Skol dre lizer, V. Seite, Tⁱ Carré, 29150 Kastellin
Da veza goulennet en oil stalioù-levriou pe digand :
EMGLEO BREIZ, B.P. 17, - 29266 Brest Cedex
C.C.P. EMGLEO BREIZ, 1649-07 U Rennes

UTOPIA

E Breiz eo bet troet eun tamm mad euz ar film-mañ, en hanternoz ar vro, e tro ar Hap Frehel hag er hêriadennou tro-war-dro. E gwirionez, bet eo bet an hini e-neus savet "Utopia" o chom dre eno e-pad bloaz pe zaou. Ne vije ket bet kement-mañ tra-walh da Iraj Azimi, ma n'e-nije ket bet kavet dre eno, evel a reer e peb leh e Breiz, eur sklêrijenn skeduz o lugerni. Dre ze eo e-neus gelllet ober eur film gand e-leiz a liouliou glaz, eur film skeduz, gand e-leiz a skeudennou euz ar re gaerra.

Koulskoude, n'eo ket bet troet penn-da-benn e tro ar Hap Frehel. Rag konta a ra eun istor luziet a-walh, ha mesket da weled, hag a hell beza "lennet" ha komprenet e meur a feson. Istor eun den eo hag e-neus kollet e oll gamaraded, hag a lak eh e benn dond endro en e vro henidig, da veza skolaer er barrez leh ma oa bet eh er skol en-bihan.

Ar pez a ra ar skolaer-mañ dreist-oll eo deski d'ar vugale penaoz beza mestr warno o-unan, penaoz kompren ar bed endro dezo, ha penaoz dizenti ouz an urziou ne gomprenont ket, N'eo ket heb rêzon e vo tadou ha mam-mou-familil eneb dezañ, ha 'benni ar fin, ez ay ar skolaer d'en em veuzi er mor.

N'eo ket "Utopia" koulskoude eur film teñval, n'eo ket hebken abalamour d'ar skeudennou kaer a zo ennañ penn-da-benn, mez ive abalamour d'an esperañs a weler o tiwan er fin e-mesk ar vugale.

Eur film eo hag a zo diêz da heuilla, hag an oll ne joment ket beteg penn da zelled outañ. Talvezoud a ra ar boan koulskoude, na pa vez nemed abalamour da c'hoari dispar Laurent Terzieff ha Dominique Sanda - an eil o veza ken dous ha ma 'z eo ankeniuz an hini kenta - ha bez' he-deus Dominique Sanda eun dremm kaer a vaouez.

Eur gentel - pe meur a hini - a zo evel just da denna euz "Utopia", med da beb unan eo da denna an hini a gar euz ar film-ze, ha n'e-neus netra da weled - poueza war gement-mañ eo red ober - gand ar filmou genaoueg a-walh a zo bet troet dre amañ a-wechou.

Skignet eo bet "Utopia" e Sant-Brieg, Brest, ha Roazon, eun nebeud sizun-vezziou 'zo. N'eo ket sur avad e vije biken e kêriou all deuz ar vro, ken diêz m'eo bet da Iraj Azimi kaoud unan bennag da brena ar film. Setu perag n'eo bet gwelet nemed eur bloaz goude ma vije bet diskouezet e Cannes evid ar wech kenta, eur bloaz 'zo tremenet.

F.B.

LIZEROU

SINATUR

(...) "Diskouezet 'zo bet din nevez 'zo eur pennad embannet e niverenn diwaza Bart-Heol gand an ao. Leclerc (hag a zin Klerg) o rebech d'unan euz ho kenlabouerien J. Rannou beza o skriva dindan eun ano faoz.

Hervez an ao. Leclerc e vefe ar J. Rannou-ze eur helenner euz Treger, yaouankoh evid 45 bloaz a vefe J. lizerenn genta e ano bihan. N'am-bije ket bet taolet pled ma n'ho-pije ket roet din da lenn eul lizer ho-poa bet digand an ao. Leclerc o lavared ar memez traou, med en eur lakad ouzpenn e vije J. Rannou kelenner war ar hehtieg en "eur" skolveur : anad eo n'eus nemedon er stad-se ken e Roazon, ken e Brest, hag a grogfe e ano gand J. (Ar gelennerien all a zo toud kosoh evid 45 bloaz, ha n'eus hini ebed a vefe J. lizerenn genta e ano bihan.

Biskoaz n'am-eus bet gwelet an ao. Leclerc na d'ober gantañ e stumm ebed, ha muioh souezet-se 'h on o veza tamallet gantañ e gaou : p'am-mez eun dra bennag da embann e sinan ma ano. N'houlan ket leskel den ebed da lared ar hontrol, memez dre zindan.

Goud a rit ervad n'am-eus biskoaz embannet linenn ebed e Brud Nevez. Deoh da rei kement-se da hoùd d'ho lennerien (...)"

J. Le Dû.

Hag a reom a galon vad. E gaou e gwirionez eo bet tamallet or houmananter.

BITEKLE

"Setu amañ va skodenn evid Brud Nevez. An niverenn 28 anezi a zo dreist. Unan evelse eur wech an amzer a ra enor d'ar gelaouenn.

Oberenn "Bitekile" G. Kergourlay, ginidig euz Ellian, eur barrez stok ouz hini Koré, ma bro, e oar mond ganti karkoulz e brazoneg hag e galleg, hervez a welan. Ar pez ne zisplij ket din. Bez' e talh tost ouz parlant a vro, ar pez a ro d'e bez-c'hoari eur blaz hag eur saour dispar.

"Bitekile" a zav uhelloc eged "Danjeruz? Tamm ebed!", kalz uhelloc daoust dezañ da jom izelloh eged "Lapous-den Penn ar Bed." Ne vern ! Chañs deoh da ziskoacha oberennou evel hini Gwillou Kergourlez da startaad Brud Nevez dirag ar vrezonegourien (...). E "Bitekile" e kaver spere-d'goap yah ha drastuz euz doare hini Bro-Iwerzon. Evitañ da vond stardig a-wechou gand ar c'hoarzedeg hag ar fentigell, G. Kergourlez a jom a-rez tud bro ar veleniked hag ar glaziked a oar evel ar herrevoded dre vraz, 'n em ziwall ouz ar spere-d'goap a goll tud ar vro-Bagan (...)"

F. Mevellec.

GALLEG

(...) Me 'garfe ive lavaroud n'on tamm ebed pijet o veza laket da zigeri va yalh evid lenn galleg ha brazoneg keñver ouz keñver, evel an niverenn houestlet da

"Vitekla". Koumanantet on d'eur gelaouenn vrezonég ha neket d'unan diouyezeg, se 'zo sklêr. Mar fell deoh-c'hwi, paotred Vrud Nevez, embann skridou e mod-se, grit evel ma kirit, pep hini zo lipr, nemed annoncer la couleur a rankfeh ober en a-raog. Me zoñj din e vefe gwelloc'h embann ar skridou seurt-se e-giz stagadenn na nompaz evel eun niverenn ordinal... (...)

P. Herbert.

GERIADUR

"Setu amañ a-benn ar fin va geriadur nevez brezonég galleg ha galleg-brezonég. (...) Al leor, gweled a rez, a zo moulet brao. An hanter just muioc'h a bajennoù a zo ennañ eged en egile. Traou nevez a zo ennañ ouspenn : anoioù-badez brezonég, kêrioù ha parrezioù Breiz-Izel, broioù ha kêrioù er-mêz a Vreiz, eun nebeud anoioù douaroniezh a zell ouz Breiz, hag evid echui eun toullad taolennoù displegadurioù-verb, hag eun toulladig taolennoù all ha n'edont ket en egile : dilost-verbou, niverou, kemmadurioù... Er bajenn 21 e kaver an diverra euz ar pezh a gaver er geriadur-ze ha ne gaver e geria-

dur all ebed (...) Ouspenn, al leor daoust m'eo braz niver e bajennoù, n'eo ket na braz na teo. Eñ eta da lakaad er hodell. Da veza prenet 27 lur e ti ar varhadourien-leorioù, pe war-eeun ganin-me.

V. Seité
Ti-Karre, 29150 Kastellin.
C.C.P. 544-22 Nantes.

LESHANOIOU

Eul lizer hir on-eus bet digand Mikael Madeg da drugarekaad an oll re o-deus e sikouret da zastum leshanoioù. A-benn bremañ e-neus dastumet 6 000 en oll barrezioù bro-Leon, hag emañ o vond d'ober ganto eun dezenn trede kelhiad.

Bez' e-neus ive 3 000 leshano euz bro-Gerne, 800 bennag euz Treger, ha 400 euz bro-Wened. Krog eo ouspenn da glask leshanoioù e bro-Gembre (1 500 e-neus dija) hag e bro-Skos (400). Soñjal a ra ive studial al leshanoioù galleg e Breiz, hag ar re saozneg er broioù keltieg all.

Ma zo tud all hag a fell dezo skoazella M. Madeg pelloh en e enklaskou, ra skrivint dezañ war-eeun 15, straed St-Gwenal, 29230 Landivizio.

Eur marvaill, ma hell beza " nevez " e 1913, hirio n'eo ket ken. Koulskoude, " Mab-kaer d'ar roue ", bet embannet neuze gand Eostig Kerineg - Ivon Krog - a zedenno bepred ar re e lenno, n'eo ket hebken abalamour d'ar stumm m'eo displeget ha skrivet, mez ive abalamour d'an destenn hehunan. Konta a ra penaoz e tigouezas Youenn, priñs yaouank Poulldahud, leshanvet c'hoaz Markiz ar Hastellpour, Beskont Tisoul a Gênetra, pe Aotrou an Dienez, e palez e baeron Penntudi, roue ar Vigoudenned. Eun den o kared e frankiz eo Youenn avad, ha ne garje ket lakad eur bobl da zuja dezañ, dreist-oll pa ne houzañv mui ar poblou na kabestr na kentrou, ha ma fell dezo en em vlenia o-unan... Gwir !

Ouspenn ar marvaill-mañ, e vo lennet en nive-renn-mañ barzonegou gand Naig Rozmor ha gand Gérard le Gouic, ar re-mañ bet troet gand Anjela Duval, eñvorennoù Y. Miossec er Hanada, ha re S. Loguillard diwar-benn louzou ha gizioù gwechall-goz.

Un conte, s'il pouvait être " nouveau " en 1913, ne l'est plus aujourd'hui. Pourtant " Mab kaer d'ar roue ", d'Eostig Kerineg - à savoir Ivon Krog - retiendra toujours l'attention du lecteur, tant par sa qualité d'écriture que par les thèmes qu'il aborde. Il raconte les aventures de Youenn, jeune prince de Poulldahud, mais fort peu pourvu en biens et richesses, chez son oncle et parrain Penntudi, roi des Bigoudens. Youenn toutefois se veut homme libre, et ne voudrait pour rien au monde avoir à soumettre un peuple, d'autant que les peuples ne supportent plus ni licol ni éperons, et qu'ils tiennent à s'autogérer !

Outre ce conte, on lira ici des poèmes de Gérard le Gouic traduits par Anjela Duval et différentes autres contributions.